

EL CENTRE PENITENCIARI
DE TARRAGONA

EL CENTRE PENITENCIARI DE TARRAGONA

Mónica Fernández García

2n Batxillerat A

Tutora: Mª Dolors López

08/01/2008

La presó és un món desconegut per a la majoria de persones. La idea que se'n té es basa, en general, en imatges cinematogràfiques o en narracions literàries. Poques són les informacions que es poden cercar en els mitjans de comunicació convencionals sobre el que esdevé veritablement en el món tancat i opac de les presons. Això provoca que l'imaginari sobre les presons es fonamenti en estereotips que reforcen l'estigmatització.

PRESENTACIÓ:

Va resultar una tasca difícil triar un treball que acomplís tots els requisits que considerava essencials perquè la recerca fos òptima. Principalment necessitava un tema que m'empenyés a voler saber-ne més. Per altra banda, l'objecte d'estudi no tan sols havia d'agradar-me sinó que havia de permetre'm realitzar un treball tant documental – recercar informació en llibres, diaris, reportatges...- com empíric; per tant, que pogués contrastar la meua investigació inicial amb entrevistes, enquestes, estadístiques..., és a dir, qualsevol mitjà que em facilités un contacte directe amb persones relacionades.

Després de descartar dos temes – el primer “La depressió entre els joves” per les dificultats informatives i de rigor científic que se'm presentaven, i el segon “El amor, el odio y la traición en el Romancero” per la manca de motivació personal – vaig idear el meu tercer i definitiu treball: “La presó de Tarragona”.

El vaig trobar un treball factible, inquietant i que podia esdevenir molt fructífer. El fet de tractar una part de Tarragona tant desconeguda – tenint en compte que la majoria de la informació que ens arriba d'aquests centres es basa en estereotips preestablerts per imatges cinematogràfiques o narracions literàries- i la importància amb que valoro conèixer cadascuna de les institucions de la nostra ciutat va significar suficient motivació per iniciar aquest treball.

ÍNDIX

1. Objectius	1
2. Metodologia	2
3. Breu història de la presó de Tarragona	3
4. El C.P.T: Les transformacions sofertes al llarg del temps	5
5. Projecte sobre la futura ubicació de la presó	7
6. La presó i el seu entorn	8
7. Aspectes tècnics a tenir en compte	9
7.1. Situació del pres	9
7.2. Característiques de la condemna	10
7.3. Permisos de sortida	11
7.4. La llibertat condicional	11
7.5. Condemnes llargues	12
8. Instal·lacions del C.P.T.	13
8.1. Característiques generals	13
8.2. Zones a les quals tenen accés els interns	16
8.3. Zones a destacar	18
9. El personal del C.P.T.	19
9.1. Organigrama	19
9.2. Vigilància interna i externa	21
9.3. Assistència sanitària	23
9.3.1. Drogodependències	25
9.4. Suport psicològic	27
9.5. Assistència jurídica	28
10. La vida al C.P.T.	30
10.1. Règim disciplinari	30
10.2. Horari	31
10.3. Ingress i classificació de l'intern a un mòdul	32
10.4. Activitats per als interns	36
10.4.1. L'escola	37
10.4.2. El treball penitenciari	38
10.4.3. Els tallers	39

10.5. Relacions internes	40
10.5.1. Relació entre interns i funcionaris	40
10.5.2. Relació entre interns	41
10.6. Relacions externes	45
10.7. Efectes psicològics	46
11. Conclusions	50
12. Valoració personal	51
13. Agraïments	52
14. Bibliografia	53
15. Mediateca	53

1. OBJECTIUS

Principalment s'ha de tenir en compte que la recerca realitzada és exclusivament informativa i comparativa de les dades existents fins al moment amb la realitat. Partint d'aquí, podem establir els següents objectius:

- Investigar l'estat passat i present del centre penitenciar.
- Conèixer tota la realitat que s'amaga darrera dels murs de la presó - instal·lacions, funcionariat, activitats, relacions entre interns...-.
- Contrastar la informació obtinguda prèviament -mitjançant una recerca documental- amb la situació actual de la presó i tot el seu entorn.
- Indagar en quin punt es troba el projecte de la futura presó.

2. METODOLOGIA

Un dels objectius inicials a l'hora de decantar-se per un treball, tal i com s'explica a la presentació, era cercar un tema que permetés realitzar-ne un tant documental – recercar informació en llibres, diaris, reportatges...- com empíric. D'aquesta manera, seria possible contrastar la investigació inicial amb entrevistes, enquestes, estadístiques..., és a dir, qualsevol medi que facilités un contacte directe amb persones relacionades, en aquest cas, amb el centre.

La metodologia que, en un principi anava a seguir-se en aquest treball, era simple, però el plantejament no era bo, tenint en compte que únicament existia un llibre de 1982 que tractava específicament el Centre Penitenciar de Tarragona, i la resta, l'empresonament a Catalunya en línies generals. Des d'aquest moment, la investigació va prendre un nou gir, i l'entrevista es convertí en la peça clau del desenvolupament d'aquest treball. Cada entrevista era completada, quan era possible, amb apartats de llibres que tractaven el tema des de la realitat catalana.

Per tant, les fonts bibliogràfiques han estat molt limitades i han constituït un simple suport de l'eina fonamentalment emprada, l'entrevista.

3. BREU HISTÒRIA DE LA PRESÓ DE TARRAGONA

El castell de Pilats, més comunment anomenat Pretòri, situat al Passeig de Sant Antoni, es va establir com la presó oficial de Tarragona durant més de tres segles, de manera que aquesta construcció heretada dels romans amb la finalitat de retenir els delinqüents va tornar a desenvolupar la seva funció inicial.

Concretament, aquesta fortificació serví de presó des de l'any 1649 fins al 7 de Març de 1953 –segons les actes municipals-. En aquesta mateixa data, els engarjolats a la presó de Pilats foren traslladats al nou “Centro Penitenciario De Detención” situat a l’Avinguda Argentina número 2, al centre de la ciutat.

Es tracta d'un edifici de pedra i maó amb una estructura similar a un castell amb torrasses a cada vèrtex de la seva planta quadrada. A l'interior, trobem el corresponent pati. Aquesta construcció és l'actual Centre Penitenciari de Tarragona.

El Centre Penitenciari de Tarragona va rebre els primers interns el dia 7 de març de 1953. La presó es va inaugurar de manera oficial onze dies després, tot i que la seva construcció data de 1951.

La construcció de la presó va ser anunciada com un dels grans projectes urbanístics de l'època, amb la intenció d'acollir la nombrosa població reclusa que aleshores hi havia empresonada al castell de Pilats. Els murs exteriors, que caracteritzen el centre, van ser construïts per alguns dels presos polítics que havia ingressats a Pilats, sota la supervisió de dos funcionaris.

El trasllat feia temps que es demanava; d'una banda, per fer una mica menys inhumana la seva permanència al castell, i d'altra per controlar-los millor, però, sobretot, per recuperar una de les edificacions històriques més rellevants de Tarragona.

EL CENTRE PENITENCIARI DE TARRAGONA

La presó es va començar a construir en uns terrenys on no hi havia cap més edificació. Als voltants del centre, tot era descampat. Les actuals "cases militars", davant de la presó, es van començar a construir al mateix temps que la presó i estaven destinades, en un principi, als funcionaris que havien de treballar a l'interior.

En un primer moment, el centre anava adreçat a acollir interns de més de 60 anys, i alhora havia de complir les funcions de presó provincial, amb una capacitat inicial de 150 interns distribuïts en 100 cel·les. Però entre el 1963 i el 1964 va ser destinat definitivament a presó provincial per compliment de condemnes curtes.

Des de llavors, el centre ha anat incorporant noves instal·lacions (com la Secció Oberta, al 1979) i millorant, sobretot el seu interior, on s'han fet nombroses reformes, les quals fan que la vida dels interns i dels funcionaris sigui més còmoda i agradable.

Des de la seva inauguració l'any 1953, el Centre Penitenciari de Tarragona ha estat dirigit pels funcionaris següents:

- Vicente Chervas Aytes	- Ambrosio Calvo Martín
- Gregorio Mesquida Manresa	- José Luis Julve Puerto
- Miguel Àngel Acosta Serrano	- Antonio Olaya Navarro
- Carlos M. de la Fuente Pardo	- Félix Natal Sarmiento
- Manel Reñé Fernández	- Santiago Martínez Cadarso
- Maria Jesús Martínez Enciso	- Francisco Romero Beitia

4. EL C.P.T. LES TRANSFORMACIONS SOFERTES AL LLARG DEL TEMPS

L'actual presó de Tarragona, tot i ser inaugurada al 1953, va conèixer un país en què la majoria dels seus habitants únicament disposaven del nivell d'estudis

bàsics o eren analfabets i que encara patia les conseqüències de la recent guerra civil. Aleshores, la presó acollia un bon nombre de presos polítics, que complien una pena ordinària o estaven condemnats a mort.

Imaginar una presó en la qual qualsevol mínima falta a l'autoritat significava una restricció de drets - càstigs en cel·les aïllades, restricció de visites i, el més freqüent, les pallisses -, on els escorcolls eren diaris i el tracte entre funcionaris i interns era impensable, no seria distanciar-nos en excés del pa de cada dia de les presons de l'època, caracteritzades per uns models disciplinaris molt més rígids que els de l'actualitat. Un exemple clar d'aquest tipus de presó era la de la ciutat de Saragossa.

Però, aquest no era el cas del Centre Penitenciari de Tarragona, el qual comptava amb una plantilla que es trobava sota la direcció de Vicente Chervas Aytes. Era una excepció, ja que era una de les presons que oferien un tracte més personalitzat i humà de tot l'Estat.

Tot i així, curiosament va ser a la presó de Tarragona on va tenir lloc l'última execució de pena de mort a Espanya. Concretament, es tracta de l'execució de Heinz Chez, un ciutadà alemany, el 2 de març de 1974, la mateixa data en què era executat, a Barcelona, l'anarquista català, Salvador Puig Antich.

Com a reflex de la pobresa i la misèria que assolava el país, la majoria de persones que integraven la població reclusa havien comès petits robatoris. Els acostumaven a realitzar individus producte d'una situació d'anomalia, fins i tot de misèria, els quals pertanyien a famílies d'un baix nivell econòmic.

Quaranta anys enrere, doncs, el funcionament de la presó era molt diferent a l'actual. Per començar, la presó únicament disposava d'un nombre reduït de

funcionaris, xifra que oscil·lava de 10 a 15. Tots ells feien la seva vida a l'interior de la presó.

Per últim, cal fer esment en quina mesura s'ha transformat la vida del presidiari des dels seus inicis. Els canvis han estat forts i han contribuït a fer més humana l'estança al centre, ja que enfront totes les activitats, tallers, treballs, sessions psicològiques..., realitzades actualment a la presó de Tarragona, en els primers anys de funcionament, la vida d'un intern consistia, generalment, en deixar escolar monòtonament el temps, o bé a la teva cel·la o bé jugant a pilota al patí, mentre que solament uns pocs decidien assistir a una petita escola de què es disposa. El treball i els programes de reinserció social eren totalment inexistents en aquells anys.

Actualment, els treballs realitzats al taller, a més de contribuir a alleugerir el temps, és una eina més, i molt important, de reeducació social, ja que es dóna el cas de reclusos que mai fins aleshores havien treballat. És

fonamental que adquireixen l'hàbit del treball, a banda d'uns coneixements, per poder-se reinserir a la societat quan assoleixin la llibertat. En les primeres dècades de la posguerra els presos sortien de la presó pitjor que quan entraven.

Els canvis operats, en conjunt, són fruit dels que ha experimentat aquest país en les darreres dècades a nivell polític i social; són producte de la tolerància i el respecte d'una societat democràtica.

5. PROJECTE SOBRE LA FUTURA UBICACIÓ DE LA PRESÓ

Per tal d'entendre la raó per la qual el centre penitenciar de Tarragona serà traslladat de lloc al llarg dels pròxims dos anys, cal esmentar el pacte establert entre l'Ajuntament, la Generalitat i "El Corte Inglés". Les intencions de crear unes instal·lacions per part de la firma comercial arrenquen des de fa més d'una dècada i és precisament aquest projecte el que empeny a la actual presó a ser traslladada.

El 15 de novembre de 2005, Joan Miquel Nadal, Josep Mª Vallès i Antoni Castells -Conseller de Justícia i Conseller d'Economia, respectivament- i un representat de "El Corte Inglés" signaven el conveni per l'arribada d'aquest centre comercial Tarragona, renovant un projecte gestat des de 2003, i prenen els següents acords:

- La instal·lació de "El Corte Inglés" a la Casa dels Mestres -terrenys pertanyents al Consistori i a la Generalitat-.
- La construcció de la Ciutat Judicial en una superfície propera a l'hospital Joan XXIII -cedida a la Generalitat i a l'Ajuntament per part de la firma comercial- .
- L'actual Centre Penitenciar deixarà de ser operatiu en la ubicació actual - a l'Avinguda Argentina- durant el 2009.
- La futura presó s'aixecarà a la finca de Mas Enric -terrenys que pertanyen al terme municipal del Catllar-.

*Cal tenir en compte que aquests acords són susceptibles de modificació abans que es produeixi el trasllat definitiu.

6. LA PRESÓ I EL SEU ENTORN

La zona on està ubicada la presó, des de fora sembla un barri desprestigiats i poc segur per la presència d'aquest centre. És per aquest fet que la instal·lació de "El Corte Inglés" implica un trasllat del centre penitenciari. D'aquesta

manera, el barri proper al centre comercial es convertirà en una poma d'or que en un principi havia de gaudir de la construcció de noves cases, encara que semblava ser que darrerament es vol transformar aquest indret en una zona verda. Però, tot i el que es pugui pensar des de

fora els veïns veuen aquesta qüestió de manera molt diferent.

El barri de la presó -que implica el Carrer Covadonga, el Carrer Roig i Bequardà i l'Avinguda Argentina- se sent orgullós de fruit de més seguretat que cap altra barri i és que la presència del centre penitenciari implica la contínua vigilància de cossos de seguretat -Mossos d'Esquadra, Protecció Civil, Guardia Civil...-. Els veïns, en general, són gent tranquil·la i acostumada als petits incidents que es puguin produir entorn el centre, els quals no els inquieten ja que confien en la professionalitat dels funcionaris encarregats de la seva vigilància. En els darrers anys, la seguretat de la presó ha augmentat de manera que les fugues no són gens freqüents. El més comú és que alguns dels interns als que se'ls ha concedit un permís de sortida no retornin al centre.

El veïnatge, però, mostra preocupació pel futur projecte de trasllat de la presó i la instal·lació del centre comercial "El Corte Inglés". Aquest projecte que ja s'ha iniciat podria comportar l'enderrocament de part de les cases de la vora.

En conclusió, la gent del barri proper a la presó no té cap problema de viure a prop del centre penitenciari, i el nou projecte de l'Ajuntament de Tarragona per aixecar "El Corte Inglés" el veuen d'una forma positiva, sempre i quan no impliqui la destrucció de cases del barri.

7. ASPECTES TÈCNICS A TENIR EN COMPTE:

Per tal d'assolir una millor comprensió de la posterior investigació exposada, es considera eficaç aclarir certs conceptes judicials o penitenciaris, com són o engloven:

7.1 SITUACIÓ DEL PRES:

Cal tenir en compte que dintre la població interna de qualsevol centre penitenciar hi ha interns que es troben en diferents situacions legals. La situació pot ésser:

- **Preventiva:** És la situació que es considera compresa entre l'entrada a la presó i la celebració del judici, és a dir, el període de temps en què no hi ha una sentència en ferm. Aquest estat provisional només pot ser decretat pel Jutge d'Instrucció o pel jutge que formula les primeres diligències. Cal tenir en compte que els interns en aquestes condicions gaudiran de la presumpció d'innocència.

El jutge decretarà la presó provisional quan es donin les següents circumstàncies:

- L'existència d'un fet que s'ajusti a les circumstàncies de delictes.
 - Que la pena assignada sigui superior a la d'arrest major.
 - Que hi hagi motius suficients per pensar que la persona contra la qual s'ha de dictar l'acte de presó és responsable del delictes.
- **De condemna:** La situació de condemnat es produeix quan els jutjats i els tribunals dicten les resolucions de caràcter judicial, és a dir, quan un intern està condemnat a una sentència ferma per part del jutge, en la qual es determina la condemna i, per tant, els anys de presó en funció del delictes comès.
- **Mixta:** Complementant les dues anteriors, hi ha la situació mixta. Comprèn condemna i prevenció, i s'estableix quan un penat té, a més a més, algun judici anterior pendent.

7.2 CARACTERÍSTIQUES DE LA CONDEMNA:

❖ Temps de duració de l'empresonament

Els temps que l'autor del delictes o falta ha de romandre a la presó es concreta a la sentència juntament amb d'altres restriccions específiques que puguin haver estat formulades per un intern concret.

Una dilatació del temps d'estança a la presó empitjora la situació econòmica tant del intern com de les famílies i fa disminuir les possibilitats de reinserció, tant a la vida quotidiana com laboral.

❖ La Responsabilitat Civil

En un procés penal, parlem de Responsabilitat Civil per adreçar-nos a l'obligació de l'autor del delictes o falta per reparar econòmicament el perjudici causat o derivat de la seva infracció, a fi de compensar la víctima. Aquesta es fixada pel jutge a la sentència, d'acord amb les característiques de la infracció i les condicions personals i econòmiques de la persona que ha estat condemnada.

El pagament de la Responsabilitat Civil és una condició imprescindible per disposar de la possibilitat de gaudir dels privilegis penitenciaris com el règim obert (tercer grau) o la llibertat condicional.

❖ La Responsabilitat Penal Subsidiària

La Responsabilitat Penal Subsidiària (RPS) consisteix en el compliment de dies de presó per impagament de la multa establerta en la sentència condemnatòria. Algunes de les penes previstes en el nostre Codi Penal contenen una pena privativa de llibertat i una de multa. Si la multa no és pagada, per cada dues quotes d'impagament s'afegiria un dia addicional de privatització de llibertat.

En qualsevol cas, la multa econòmica que representa la RPS tan sols es pot satisfer una vegada abonada la Responsabilitat Civil i les despeses del judici. La persona condemnada haurà de fer-se càrrec d'aquestes últimes, sempre i quan no hagi estat declarat insolvent.

7.3 PERMISOS DE SORTIDA

La regulació dels permisos de sortida inclou:

- **Permisos extraordinaris:**

Es concedeixen en casos en què s'entén que el pres, per una qüestió de simple humanitat, ha d'estar a l'exterior amb la seva família. Són tres les suposades situacions que marca la llei: defunció, malalties greus i naixement de fills propis, a més a més d'una clàusula oberta a altres motius, els quals en la practica es concedeixen de forma molt restringida.

Poden fruit d'aquests permisos tots els interns del centre, tant penats com preventius.

- **Permisos ordinaris:**

Es poden concedir des del compliment de la quarta part de la condemna si el pres té una bona conducta i està classificat en segon o tercer grau de tractament. Poden ser de fins i tot 36 dies anuals, en el cas de trobar-se en segon grau, i fins a 48 si es troba en tercer grau, sense que excedeixin de 7 dies cada permís. Encara que la normativa permeti als presos preventius gaudir de permisos ordinaris, en la pràctica tan sols surten per la via de permís extraordinari.

7.4 LA LLIBERTAT CONDICIONAL:

S'estableix que sol podran fruit de la llibertat condicional els condemnats que estiguin classificats en tercer grau i que hagin complert les tres quartes parts de la condemna o, en algun dels casos, les dues terceres parts, si el Jutge de Vigilància Penitenciària considera que el pres mereix aquest benefici com a resultat de les activitats realitzades durant el temps d'internament. El recompte s'ha de realitzar sobre la suma real de les penes per les quals compleix condemna la persona empresonada.

La llibertat condicional és tramitada per la Junta de Tractament i decidida per resolució del Jutge de Vigilància Penitenciària. Per dur a terme el tramit de la llibertat condicional, és necessari un compromís d'acollida per part de la família del pres, d'alguna persona pròxima o d'institucions socials extrapenitenciàries.

7.5 CONDEMNES LLARGUES

L'ordenament jurídic prohibeix les penes a perpetuïtat, entenent-les com condemnes inhumanes i degradants que vulnerin el precepte constitucional, i que deixarien sense sentit la finalitat de la pena. Per aquesta declaració, s'estableixen al Codi Penal uns límits màxims de compliment per les penes privatives de llibertat. Per tant, la finalitat reinsertadora i la prohibició de condemnes a perpetuïtat impossibilitaria el compliment de condemnes que superin aquests límits.

El màxim de compliment de condemna actualment a Espanya és de quaranta anys en els pitjors dels casos, sigui quina sigui la sentència. I, en principi, aquesta condemna no es pot reduir; tot i que sí pot ser complerta en una situació molt semblant a la llibertat com succeiria en llibertat condicional, però en cap cas en llibertat total. I, segons la llei vigent, és molt improbable que un intern condemnat a quaranta anys accedeixi a la llibertat condicional perquè s'han introduït reformes penals per delictes de condemnes tant llargues -que en general són associades a delictes de terrorisme-: els possibles beneficis penitenciaris d'aquells interns són aplicats a la totalitat de la condemna imposada; és a dir, per calcular quan li tocarà la llibertat condicional, partim de la condemna que dicta la sentència.

En conclusió, la pena màxima a Espanya actualment és de quaranta anys, i aquest tipus de condemna llarga es regeix per una normativa molt rigorosa, de tal manera que és improbable arribar a la llibertat abans.

8. INSTAL·LACIONS DEL C.P.T.

8.1 CARACTERÍSTIQUES GENERALS

❖ **CAPACITAT DE LA PRESÓ:**

Al 1953, quan es va fundar la presó, la capacitat d'aquest centre era únicament de 150 presos; tot i així, eren més de 300 el nombre de presos que sovint componia la població reclusa. Amb el pas dels anys, la presó ha anat adequant-se per assolir una major capacitat, de manera que actualment es tracta d'unes instal·lacions que poden allotjar fins uns 250 reclusos. A hores d'ara, la població reclusa està formada per 400 interns.

❖ **ASPECTES TÈCNICS DEL CENTRE:**

El Centre Penitenciari de Tarragona té una planta quadrada i està estructurada en un sistema radial, el qual dificulta molt el control dels reclusos, ja que aquest sistema distribueix els mòduls i les activitats al voltant d'una zona comuna i central, de forma que possibilita que els interns d'un mòdul es barregin amb els d'un altre, és a dir, que no aïlla un mòdul de l'altre –a diferència del sistema modular -.

❖ **DIFERENTS DEPARTAMENTS:**

Cal tenir en compte que el CPT és un centre de preventius, és a dir, que tots els interns que es troben a l'interior estan esperant una sentència en ferm, la qual pot trigar a produir-se mesos o anys. En el moment que han de complir la pena, són traslladats a altres presons catalanes destinades a aquest fi, com ara la presó de Brians. Tot i així, podem distingir sis zones destinades exclusivament als reclusos del centre:

- **SECCIÓ TANCADA (Departament Especial):** Correspon a interns perillosos o conflictius que estan en el primer grau de tractament. Alguns reclusos són destinats a aquest departament quan cometen una infracció greu. El Departament Especial està completament aïllat de la secció ordinària i, fins i tot, compta amb cel·les d'aïllament.

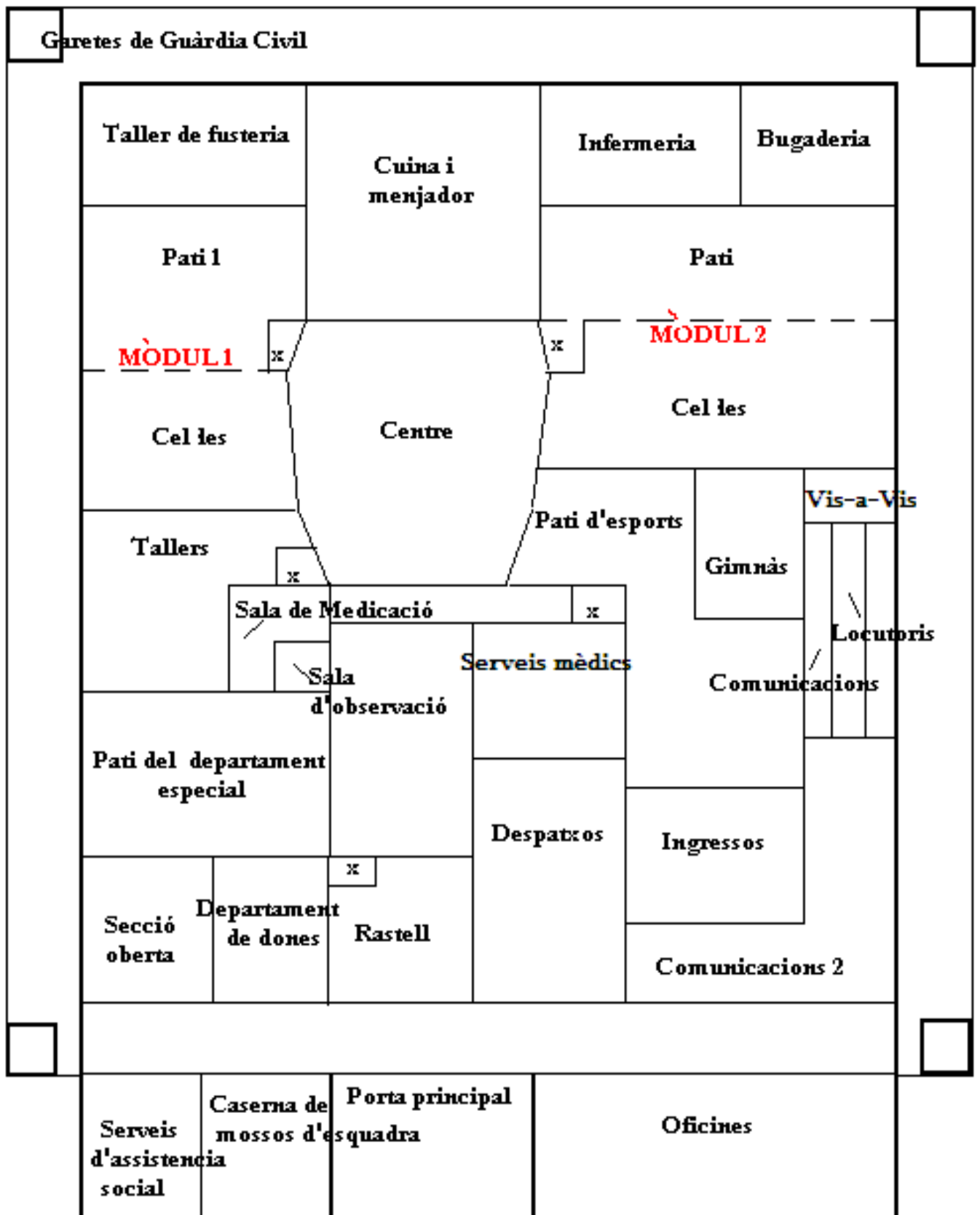
- **SECCIÓ ORDINARIA:** En els tres mòduls que la componen són distribuïts tots aquells interns que no estan en condicions de sortir encara al carrer i han de realitzar algun tipus de tractament abans d'iniciar les sortides a l'exterior –es troben en el segon grau de tractament -.Cada mòdul compta amb dos pisos de cel·les, en les quals s'acostumen a allotjar 3 o 4 interns. Distingim:
 - **MÒDUL 1:** Interns amb una conducta conflictiva.
 - **MÒDUL 2:** Interns amb bona conducta.
 - **MÒDUL 3:** Interns que en un futur proper sortiran de permís o ja estan sortint de permís.

- **SECCIÓ OBERTA:** Hi són destinats interns que han assolit el tercer grau de tractament i, per tant, estan en condicions de sortir a l'exterior – normalment a treballar- però encara sotmesos a una sèrie de controls i condicions – complir un horari, anar a dormir, presentar-se a entrevistes i programes de tractament...-.

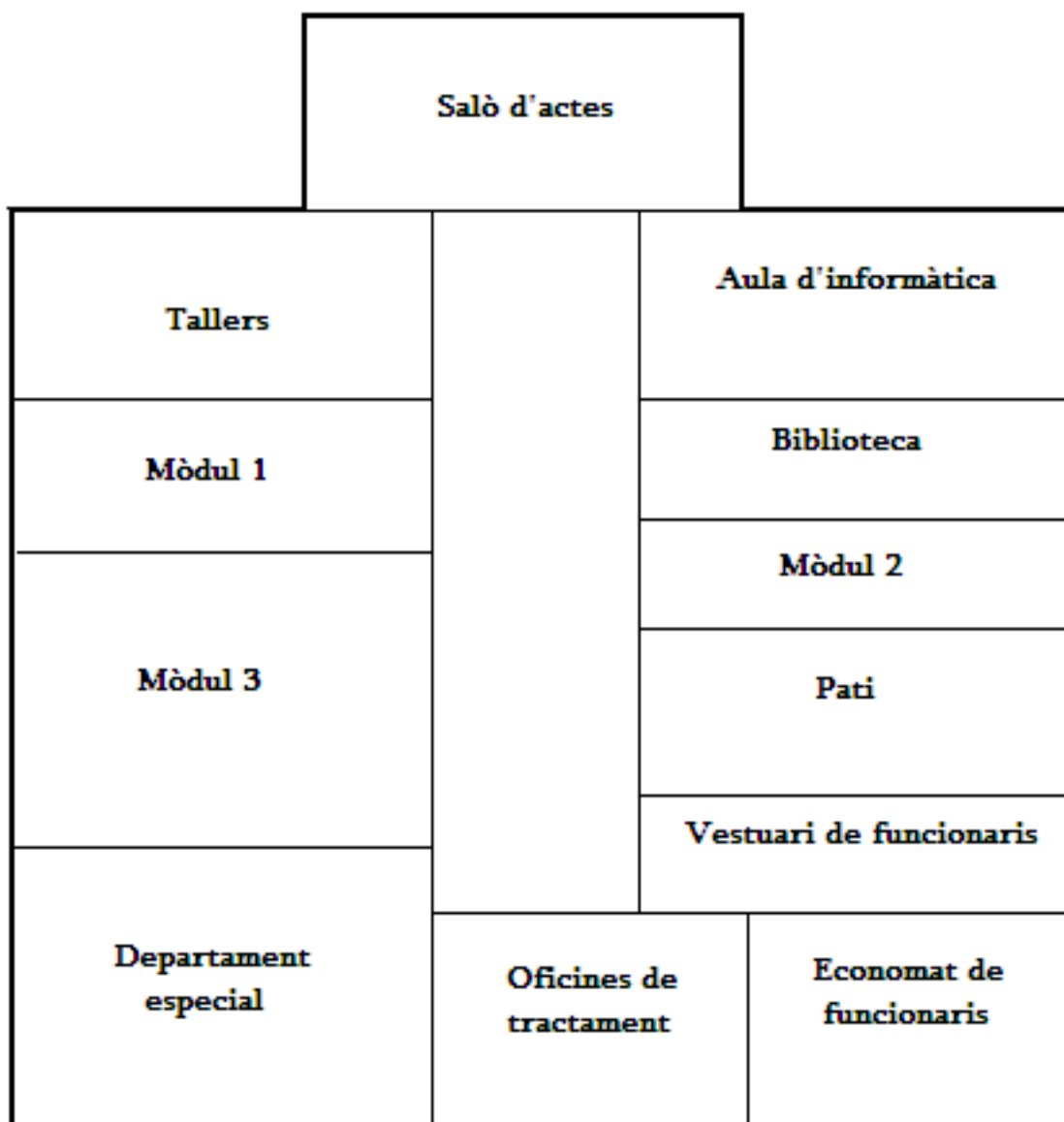
Alguns d'aquests interns estan sotmesos a controls telemàtics, un innovador sistema que s'està començant a aplicar a Catalunya, donat que la manera més freqüent d'evadir-se actualment de la presó són les fugues durant els permisos. Mitjançant una polsera adherida al canell o al tornell, des del centre es pot controlar informàticament l'horari d'entrades i sortides d'un determinat intern.

- **DEPARTAMENT DE DONES:** És un departament de dimensions reduïdes, ja que és de caire provisional, és a dir, es destina a dones que han d'esperar la sentència o que estan esperant el trasllat. Aquest departament únicament compta amb dues cel·les.

PLÀNOL DE PLANTA BAIXA

PLÀNOL PRIMERA PLANTA

8.2 ZONES A LES QUALS TENEN ACCÉS ELS INTERNS:

- **PATIS:** Cadascun dels diferents departaments, llevat de la secció oberta, disposa d'un pati descobert, on els interns poden desenvolupar les seves activitats de lleure.
- **BUGADERIA:** Adreçada a la neteja de la roba de tots els interns. Se n'encarrega una brigada d'interns, els quals reben una remuneració pels seus serveis.

- **PATI D'ESPORTS I GIMNÀS:** En disposen tots els interns dels tres mòduls de la secció ordinària. Poden realitzar activitats de lleure de manera lliure o de forma organitzada. Es presenta com una alternativa als tallers.

- **BIBLIOTECA:** El fons de la biblioteca, prové de compres de la pròpia presó i de donacions de tot tipus -des de donacions de particulars fins del Parlament de Catalunya-, acull tot tipus de llibres, diaris i revistes als quals els interns tenen lliure accés.

- **CUINA I MENJADOR:** A la cuina es reuneix un equip de professionals que ensenya a cuinar, vigila, controla i dirigeix una brigada d'interns els quals preparen els àpats diaris. I al menjador es donen diferents torns, un per cadascun dels mòduls.

- **LA SALA D'ACTES:** Espai destinat a activitats diverses que ocasionen la reunió de la majoria d'interns. Està destinada a celebracions religioses setmanalment i a esdeveniments extraordinaris com: xerrades orientatives

–tractant temes com podia ésser la SIDA-, obres de teatre –el grup de teatre compona alguna de les activitats destinades als presos-, actuació de grups de música –que provenen de l'exterior-....

- **TALLERS:** Aules destinades als tallers de fusteria, ceràmica, enquadernació i pintura, les quals s'ofereixen als interns dels diferents mòduls.
- **TALLERS PRODUCTIUS:** Tallers on es desenvolupa el treball penitenciari, consistent en tota mena d'activitats, des d'empalmar circuits elèctrics i muntar peces de cotxe, fins a posar caputxons als bolígrafs o ensobrar papers. Tot sota la vigilància de dos encarregats.
- **ESCOLA:** És anomenada Escola d'Adults Pau Casals, i funciona com qualsevol altra escola d'adults. Compta amb diferents aules, les quals ofereixen diverses possibilitats d'estudi.

- **AULA D'INFORMÀTICA:** Aula, anomenada "Punt Òmnia", provista d'ordinadors i material informàtic on tots els interns disposen d'un accés controlat a Internet, però que ofereix moltes possibilitats acadèmiques i, fins i tot, de crear el seu propi BLOG.
- **ECONOMAT :** Establiment en què tots els presos poden adquirir productes a un preu pràcticament de cost. Únicament disposa d'articles autoritzats per la Direcció del centre i engloba una gran diversitat de productes, des de refrescs fins a tabac. Cal destacar que, a més a més de l'economat, els reclusos disposen d'una encarregada que porta de l'exterior els productes que els interns trien en un catàleg; per exemple, poden comprar sabates de marca.

8.3 ZONES A DESTACAR:

- **ÀREA DE DESCANS DELS FUNCIONARIS:** Sala provista de sofàs, televisió i taquilles destinada als funcionaris del torn de nit. Aquesta sala disposa d'un sistema de timbres que estan connectats amb les cel·les dels presos, és a dir, si un intern necessita quelcom pot prémer el seu timbre, i un funcionari acudirà.
- **INGRESSOS:** Àrea destinada a l'ingrés dels interns. Disposada de tres cel·les i d'un despatx per als funcionaris d'ingressos. Allà l'intern és escorcollat –per tal de retirar-li els objectes no permesos -, sotmès a una revisió mèdica i s'elabora el seu historial.
- **CASERNA DELS MOSSOS D'ESQUADRA:** Disposada de càmeres, per tal de supervisar el bon funcionament de la presó en determinades àrees.

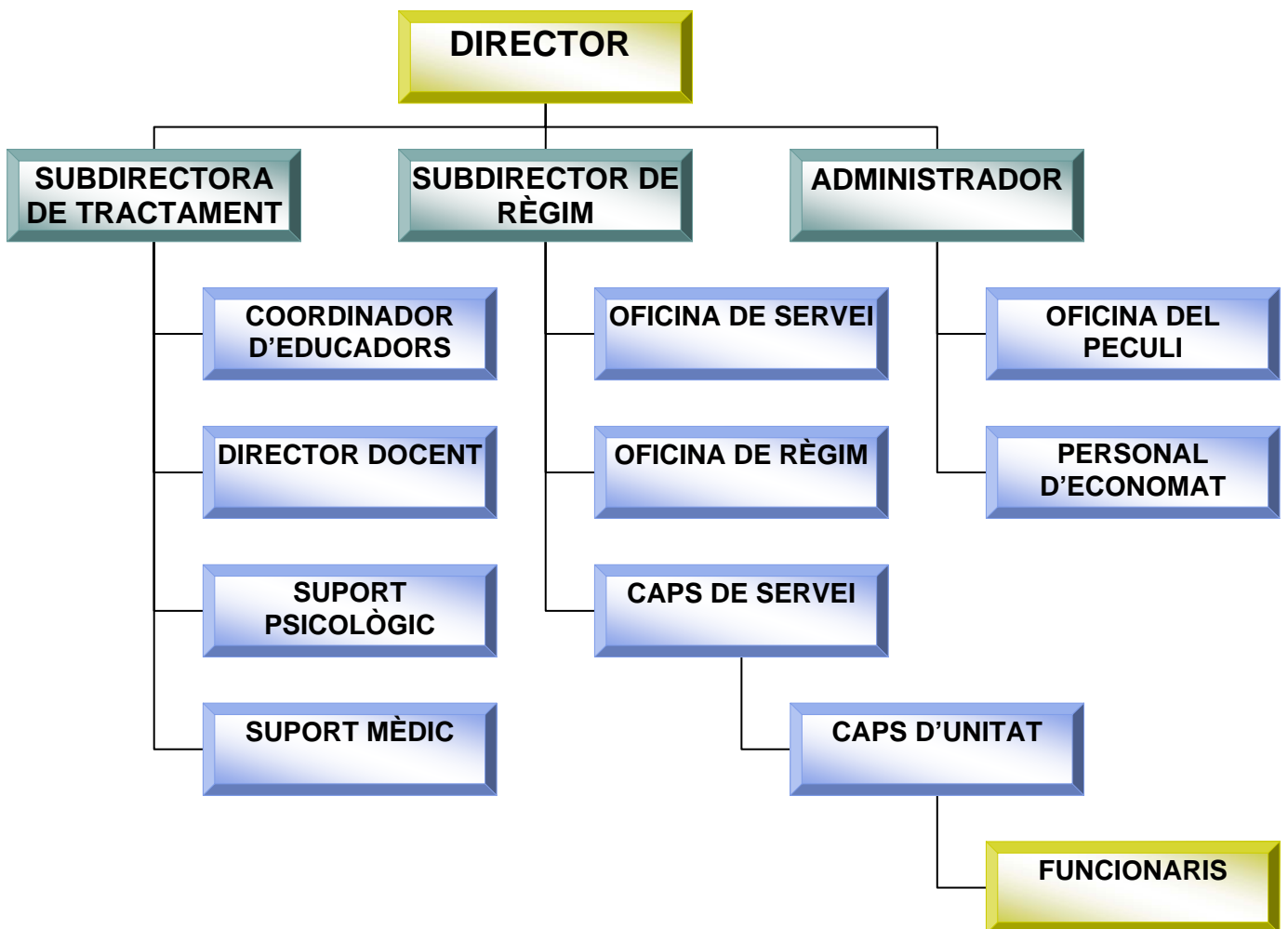
9. EL PERSONAL DEL C.P.T.

9.1 ORGANIGRAMA

L'organigrama següent mostra, en línies molt generals, com està organitzat el personal de la presó.

Cal tenir en compte, que la direcció de la presó depèn directament del Departament de Justícia de la Generalitat, a diferència del que ocorre en la resta de comunitats autònomes, les quals depenen de l'Estat.

Cadascuna de les tasques de les persones que componen aquest organigrama estan explicades de forma més específica a posteriors apartats.

Tot començant pel director, la presó es divideix en dos pilars bàsics:

- **El pilar de règim:** Engloba la seguretat i el control del centre. Cal tenir en compte que tothom que ingressa a la presó és perquè ha de complir una pena privativa de llibertat. El règim ha de garantir que aquesta mesura es desenvolupi amb les màximes garanties.

Està format per tot el personal d'interior, el qual engloba tots els funcionaris i persones que en depenen: des de la persona que obre i tanca les portes –funcionaris-, fins la que organitza el servei -caps de servei-.

- **El pilar de tractament:** La tasca de tractament consisteix que aquestes màximes garanties, a més a més, ofereixin als interns la possibilitat de canvi. El personal està integrat per:

- Quatre psicòlegs
- Vuit educadors
- Un mediador cultural
- Dos criminòlegs
- Un coordinador educador
- Un equip de treballadores socials
- Un equip de mestres
- Una bibliotecària
- Una pedagoga
- L'equip d'assistència sanitària (especificat en "Suport Mèdic")

Per a un bon funcionament del centre, aquests dos pilars han d'estar units i tenir una bona comunicació entre ells. Qualsevol decisió presa al centre, perquè sigui efectiva, necessita els dos punts de vista. A més a més d'aquests dos pilars, és important:

- **L'administració:** S'encarrega que tota l'estructura de la presó tingui bon funcionament pel que fa a espais, personal, diners, etc.

Principalment, es responsabilitzen de totes les tasques relatives a la documentació, a l'economia i l'organització de l'economat dels interns. El formen totes les persones que treballen a oficines.

Dels dos pilars principals de la presó, se'n deriven dos òrgans fonamentals per la presa de decisions:

- **La junta de tractament:** En ella es valora tota la informació obtinguda pels equips multidisciplinars, per tal de prendre decisions que afectin directament el tractament dels interns –com grau d'intervenció o activitats que han de realitzar -. Reuneix l'equip directiu i els equips multidisciplinars –formats per tècnics com són educadors, psicòlegs, treballadors socials, criminòlegs, etc.-
- **La junta de règim:** Valora el grau de gravetat de les infraccions comeses pels interns a l'interior del centre. D'aquesta manera, decideix la sanció que ha d'aplicar-se. La compon l'equip directiu, els caps de servei i els caps d'unitats i funcionaris amb més antiguitat.

9.2 VIGILÀNCIA INTERNA I EXTERNA

A la presó podem distingir dos tipus de vigilància: la externa -és a dir la de part del recinte i l'exterior- i la interna, que és la que està contínuament en contacte amb els presos.

❖ VIGILÀNCIA EXTERNA

De la primera, se n'encarreguen els Mossos d'Esquadra des de l'existència d'aquest cos de policia autonòmica. Anteriorment, la realitzava la Guàrdia Civil. El centre penitenciar de Tarragona, les zones destinades a la vigilància externa són:

- Un petit quarter general específic dels Mossos d'Esquadra que disposa de càmares de video per supervisar que no hagi cap problema en determinades instal·lacions de la presó, com els patis.
- Quatre garettes de vigilància a cadascun dels extrems de l'edifici.

❖ VIGILÀNCIA INTERNA

Els funcionaris són els que duen a terme la vigilància interna. La seva principal funció es vigilar els interns i portar a terme activitats que afecten directament els presos, com obrir els diferents mòduls, fer recompte, permetre l'accés als patis... Al Centre Penitènciari de Tarragona, hi ha uns 150 funcionaris aproximadament -42 d'aquests componen el personal interí-.

El nivell d'estudis que ha de tenir cada funcionari depèn de la tasca que desenvolupi a la presó. Distingim quatre tipus:

- Grup A: són els títols superiors i se'ls exigeix el nivell C de català
- Grup B: són els títols mitjans. Se'ls exigeix el nivell B de català, i se'ls permet relitzar tasques com cuidar dels presos.
- Grup C: Necessiten el Batxillerat i tenen la possibilitat d'opositar.
- Grup D: duen tasques que no comporten el contacte amb els presos. Ho són els electricistes, paletes, cuiners...

L'exigència del nivell C o B de català ha afavorit l'augment de funcionaris catalans. Uns quants anys enrera eren quasi inexistent.

Per altra banda, encara podem distingir diferents categories entre els funcionaris. S'indica amb nivells que van del 12 fins el 18, i és la manera d'anar ascendint a l'interior de la presó.

L'horari laboral dels funcionaris és molt intensiu -hi ha dies que poden arribar a treballar més de 12 hores seguides- però, a canvi, disposen d'alguns dies de festa. Concretament disposen de 16 dies de festa per compensació de festius, 9 dies per assumptes propis -segons l'antiguitat de cada funcionari poden ser més dies- i un mes de vacances. Això es dona perquè els torns són rotatius i és possible que els toqui treballar dies festius rellevants, com Nadal, Cap d'Any i diumenges.

9.3 ASSISTÈNCIA SANITÀRIA

La normativa penitenciària estableix que la pena privativa de llibertat només suposarà la privació d'aquells drets afectats per la condemna. Per tant, els

interns hauran de gaudir del dret a la salut en igualtat de condicions a la resta de ciutadans.

Per aquest motiu, els Serveis Sanitaris del Centre Penitenciari de Tarragona disposen dels mitjans tècnics i assistencials idèntics a un Centre de Salut. Al centre penitenciari de Tarragona hi ha tota una zona dedicada als

Serveis Sanitaris, la qual disposa de diferents equipacions i cambres. Són les següents:

- Consultori Mèdic
- Consultori d'infermeria
- Sala de Cures i Exploració
- Oficina d'administració
- Sala de radiodiagnòstic
- Dispensari de Medicació Controlada i Metadona
- Farmàcia. Té les mateixes característiques i funcionament que una privada i es gestiona pels Serveis Mèdics. Els medicaments són sol·licitats als Laboratoris Farmacèutics de referència.
- Consulta d'odontologia: és polivalent i, a la vegada, passa visita l'optometrista.
- Sala d'observació Mèdica, que és una habitació condicionada per a casos de patologia aguda que necessiten assistència continuada.
- La infermeria es troba ubicada en una altra ala del centre. Disposava l'onze llits, cambra d'estar i cambra de bany completa.

❖ EQUIP SANITARI

L'atenció primària a la presó és responsabilitat de l'equip sanitari del centre format per:

- Tres metges especialistes en Medicina Familiar i Comunitària

- Tres infermeres
- Dos auxiliars de clínica
- Una auxiliar administrativa
- Un metge col·laborador i especialista en odontologia
- Un metge col·laborador i consultor especialista en psiquiatria
- Un metge col·laborador i consultor especialista en pneumologia
- Un metge col·laborador i consultor en Medicina Interna
- Un diplomad optometrista col·laborador

Tots aquests especialistes es regeixen per un torn rotatori. I la disponibilitat mèdica varia en funció de:

- Els dies laborals: Es disposa d'un metge, un infermer i un auxiliar de clínica al centre (des del matí fins la nit).
- Els caps de setmana i els festius: Al centre es troba un diplomad d'infermeria i es disposa d'un metge de guàrdia localitzable.
- Les nits: Són cobertes amb un metge localitzable per qualsevol tipus d'emergència.

❖ MALALTIES I TRACTAMENTS MÉS FREQUENTS

El dret a l'assistència sanitària té una importància transcendental a la presó per les característiques de la població reclusa, ja que són molts els casos de drogodependència i patologies lligades a ells. Concretament les malalties més usuals són:

- Les relacionades amb la infecció del Virus de la Immunodeficiència Humana –la SIDA- i el Virus de la Hepatitis B i C.
- La drogodependència
- Les relacionades amb la patologia bucal

A causa d'aquestes patologies, els tractaments més utilitzats són:

- Programa de prevenció i control del VIH
- Programa de prevenció i control de l'Hepatitis B
- Programa de prevenció i control de la tubercolosi
- Programa ETS

- Programa d'atenció odontològica
- Programa d'atenció a la dona

9.3.1 DROGODEPENDÈNCIES

La drogodependència ha estat, des dels anys 80 i ho és encara avui, un dels fenòmens socials que més ha determinat l'actual realitat tant de la criminalitat a Espanya com del mateix món penitenciar.

Tant és així que, des de diferents fonts, es calcula que el 80% dels delictes comesos tenen una relació directa amb el tràfic i/o consum de drogues o dels delictes que se'n deriven. I és que la drogodependència és una malaltia que es genera i es desenvolupa en la societat, i un dels seus finals és l'ingrés a la presó.

Una gran part de la població penitenciària consumeix habitualment drogues, ja sigui perquè en consumia abans d'ingressar o bé perquè s'ha iniciat a l'interior del centre.

Malgrat aquest fet, el tràfic i consum de drogues a les presons està absolutament prohibit. A més a més de la normativa penal comuna, s'estableixen sancions en la normativa penitenciària contra el consum, tràfic i tinença de substàncies estupefaents i psicotròpiques.

Tot i que els controls de drogues, els escorcolls de les cel·les i el subministrant de metadona són habituals, que a qualsevol presó és consumeix droga és una realitat i el Centre Penitenciar de Tarragona no n'és una excepció.

Les formes d'introduir la droga a l'interior sempre es produeixen per part d'amics o familiars. Les més comunes són:

- Durant el vis-a-vis amb un familiar, amic o parella sentimental. Per aquest motiu, quan aquest finalitza, es realitza una radiografia a l'intern. Si els funcionaris observen alguna cosa estranya, l'intern passa a una cel·la especial, on és obligat a defecar en presència del funcionari, el qual ha de detectar que el reclús no introduís al centre cap tipus de droga.

- Mitjançant pilotes (dipositant la droga a l'interior) que familiars o amics llencen per sobre dels murs al pati. Per aquesta raó, els funcionaris cada matí han de comprovar que no hi hagi cap pilota.

❖ TIPUS DE DROGUES

Els tipus de drogues que es poden trobar a l'interior de la presó és molt variat: des de drogues toves –com el haixix i la marihuana- fins drogues dures

–com les pastilles, la cocaina, l'heroïna...-, tot passant per la utilització de qualsevol tipus de medicament com a droga.

En general, els Addictes a Drogues Via Parentela han minvat de forma rellevant en percentatge, de la mateixa manera que el consum d'heroïna via endovenosa. Això obeeix fonamentalment al fet associat a la infecció HIV i les seves conseqüències.

D'acord amb d'anterior, s'ha comprovat un augment del consum de cocaina consumida per via fumada o esnifada. Aquesta forma de consum es deu, de ben segur, a la por a la infecció que es produeix per l'ús de les xeringues compartides. Tradicionalment se l'associava a determinats status socials a causa del seu cost elevat. Avui existeix més demanda, la qual cosa la fa assequible a qualsevol nivell , però la seva qualitat és més dolenta.

❖ PROGRAMES DE TRACTAMENT

L'administració penitenciària ha iniciat una sèrie de programes de tractament de drogodependència per tal de posar remei a aquesta greu situació. Actualment existeixen els següents tractaments específics:

- Programa de Manteniment de Metadona (PMM)
- Programa d'intercanvi de Xeringues (PIX)
- Programa específic i individualitzat amb Antagonistes Opiacis (Nalaxona)
- Programa de Suport i Reforç Psicològic (EDIT)

- Programa de Prevenció de Suïcidis
- Departament d'Atenció Individualitzada (DNAE)

He de ressaltar que els programes abans esmentats són operatius i integrats en el Sistema de Salut. El problema més gran rau en el fet que una majoria de pacients es neguen a ingressar en algun dels tractaments terapèutics.

El Centre Penitènciari de Tarragona és un recinte clos, on es pot controlar i individualitzar el tractament, tenint constància que una assistència continuada i vigilada ha donat bons resultats, però no s'ha d'oblidar que el pacient no està indefinidament en aquesta bombolla i, tard o d'hora, tornarà a la realitat de la seva vida anterior.

Malgrat tot, existeix un seguiment per part dels Recursos Externs, els quals en col·laboració amb els Serveis Socials Penitenciaris intenten pal·liar les dificultats amb què s'enfrontarà el reclus a la sortida del Centre Penitenciari.

9.4 SUPORT PSICOLÒGIC

El suport psicològic de cadascun dels interns del centre el constitueixen petits grups de especialistes, els quals estan en contacte amb l'individu en qüestió. Són els anomenats equips de tractament.

A cada departament -departament especial, secció oberta i mòduls- li correspon un equip de tractament integrat per:

- Un **jurista criminòleg**, encarregat de prendre totes les decisions que determinaran com serà el compliment de la pena de cada intern a d'interior del centre.
- Un **psicòleg**, especialista que elabora un estudi en profunditat de la personalitat de l'intern i duu a terme la majoria de sessions psicològiques.
- Un **educador o tutor**, que és la persona encarregada de guiar el reclus al centre, marcant-li les activitats a realitzar i duent a terme funcions de tutoria.

- Un **treballador social**, que facilita la connexió entre l'intern i el món exterior i examina quina és la situació d'aquest a l'exterior, és a dir, el seu entorn habitual.
- I també té contacte amb la **assistència sanitària**, especialment en relació a temes de drogodependència i alcoholisme.

El principal objectiu de cada equip de tractament és assolir la reeducació i la reinserció social de cada intern de manera individual. Entre d'altres moltes tasques que duen a terme, destaquen les següents:

- Decidir la ubicació de cada intern a l'interior de la presó, és a dir, destinar-lo a un mòdul o a un altre.
- Determinar el programa de tractament específic de cada intern.
- Elaborar i executar els programes de tractament.
- Portar a terme una avaluació continuada de cadascun dels interns.

9.5 ASSISTÈNCIA JURÍDICA

El dret a la tutela efectiva és reconegut en la Constitució Espanyola com una garantia efectiva d'accés a la justícia de totes les persones en l'exercici dels drets i interessos legítims. Les garanties que es deriven de la tutela judicial efectiva són les següents:

- El dret a un jutge ordinari predeterminat per la llei
- El dret a la defensa i assistència d'advocat
- El dret a obtenir una resolució a fons fonamentada en el Dret
- El dret a ser informat de l'acusació
- El dret a un procés públic
- El dret a un procés sense dil·lacions indegudes
- El dret a un procés amb totes les garanties (imparcialitat i separació de les funcions de instructor i de jutjador)
- El dret a utilitzar mitjans de prova pertinents per la pròpia defensa
- El dret a no declarar contra un mateix i no confesar-se culpable, i el dret a la presumpció de la innocència.

➤ **ADVOCATS**

Amb l'objectiu de garantir aquests drets a tota la ciutadania, sense que hi hagi discriminació per motius econòmics, a la Constitució Espanyola es reconeix el dret a l'assistència jurídica gratuïta a aquelles persones que no tenen suficients recursos per contractar un advocat privat.

Els Col·legis d'Advocats i Procuradors gestionen i ofereixen els serveis d'assistència jurídica gratuïta i les despeses són assumides per l'Administració.

L'advocat pot entrevistar-se a la presó amb el reclus en qualsevol moment i sense limitació de temps, però sempre separats per un vidre. L'entrevista es dificulta molt per la llunyania del centre penitenciari i els nuclis urbans. En el mateix sentit, atès que els presos tenen força restringit el dret a fer trucades telefòniques, molts cops tenen problemes per a posar-se en contacte amb el seu advocat.

➤ **JUTJATS DE VIGILÀNCIA PENITENCIÀRIA**

Aquest organisme jurisdiccional té la funció de "vetllar pels drets dels interns i corregir els abusos i desviacions que en el compliment dels preceptes del règim penitenciari puguin produir-se". És a dir, la principal funció del Jutjats de Vigilància Penitenciària és la protecció dels drets fonamentals de les persones preses i la limitació del poder de l'Administració.

El dret a l'assistència gratuïta, tot i ser reconegut, funciona deficitàriament atesa la lentitud en la designació i el mateix sistema d'assistència, el qual s'articula per assumpte i no per persona. A més a més, a les presons catalanes, a diferència de la resta de l'Estat, no existeix un servei d'orientació jurídica permanent a les presons, realitzat per professionals independents de les institucions penitenciàries.

10. LA VIDA AL CENTRE PENITENCIARI DE TARRAGONA

10.1 RÈGIM DISCIPLINARI

El règim penitenciar té com a objectiu la regulació normativa de l'organització en línies generals dels centres penitenciaris, establint:

- Les regles de conducta
- Les sancions pel seu incompliment
- El règim de comunicació amb l'exterior
- El treball penitenciar
- Els permisos de sortida

El règim penitenciar és definit com "El conjunto de normas o medidas que perseguin la consecución de una convivencia ordenada y pacífica que permita alcanzar el ambiente adecuado para el éxito del tratamiento y la retención y custodia de los internos". I cal tenir en compte que únicament regula els tres règims de compliment: tancat, ordinari i obert.

En conclusió, partint de la definició citada, es pretén la consecució d'un ordre a l'interior dels establiments que permeti una bona convivència (tant entre els interns com entre aquests i el personal del centre) tot respectant els drets individuals que no es trobin expressament limitats per la llei i la sentència condemnatòria.

❖ TIPUS DE RÈGIM

El compliment als diferents règims és una qüestió de màxima importància, la qual modifica, en gran mesura, el compliment de la pena. El tipus de règim de cada intern ve determinat en funció de la seva classificació d'acord amb el tractament penitenciar. Existeix:

- El règim tancat pel primer grau de tractament
- El règim ordinari pel segon grau i presos preventius
- El règim obert pel tercer grau de tractament.

❖ SANCIONS O CÀSTIGS

Per tal de mantenir l'ordre i corregir el comportament dels presos, a qualsevol centre s'adopten unes pautes mínimes de conducta. Els funcionaris són els encarregats de supervisar que tots els interns segueixin aquestes normes. De no ser així, el funcionari ha de elaborar un informe per deixar constància de la infracció.

Aquest informe es fa arribar a la Junta de Règim, la tasca de la qual és decidir quin tipus de falta ha comès l'intern, per tal de determinar el càstig que s'ha d'imposar. Distingiran entre:

- **Una falta lleu:** comporta una amonestació, com pot ser un dia sense activitats o sense sortir al pati.
- **Una falta greu:** a l'intern se li aplicarà una sanció de set a quinze dies.
- **Una falta molt greu:** Dóna pas a una sanció bastant més llarga (en funció de la gravetat de la infracció) i la Junta pot decidí que l'intern resideixi durant sis mesos en el departament especial.

Els càstigs físics estan prohibits, és a dir, els funcionaris tenen totalment prohibit tocar els interns. Però els funcionaris disposen de mecanismes de protecció –com porres, manilles, cascos...- per defensar-se si un reclus s'enfronta directament a ells, però tant sols es justificarà l'aplicació d'aquesta mesura correctiva si es tracta d'un cas extrem.

10.2 HORARI:

La vida de cadascun dels interns es regeix per unes regles o pautes establertes. Una de les principals pautes que determina el ritme de vida a

l'interior de la presó és l'horari, el qual és el següent:

7:30 –8:00

Toc de diana. S'obren les cel·les i els funcionaris fan el recompte dels presos.

7:45 – 8:00

Repartició de l'esmorzar.

9:00

Recompte i canvi de guàrdia.

10:00 - 13:00

Els interns acudeixen a tallers, practiquen esports, van a la biblioteca o es queden a les cel·les o al pati.

13:00 - 13:15

Recompte.

13:15 – 14:00

Hora de dinar. Els encarregats de la cuina han hagut de acudir abans per preparar el menjar i un funcionari és l'encarregat de repartir els ganivets i més tard recomptar que no en falti cap (per torns els diferents mòduls).

14:00 a 16:00

Temps de descans pels presos: retornen a les cel·les, les quals es mantenen tancades fins les 16:00.

16:00 a 19:30

Com al matí, activitats diverses: tallers, classes, esports, biblioteca, pati...

19:30 - 20:00

Recompte. Tot seguit es reparteix el sopar (per torns als diferents mòduls).

22:30

(aprox. Pot variar aquesta darrera hora) Els interns han de retornar a les seves cel·les i els mòduls es tanquen i s'apaguen els llums.

10.3 INGRÉS I CLASSIFICACIÓ DE L'INTERN A UN MÒDUL

❖ INGRÉS D'UN INTERN

L'internament d'un nou pres es realitza mitjançant la Guàrdia Civil, la qual és l'encarregada de dur aquest individu al centre. Allí serà conduït a una zona de la presó destinada exclusivament als ingressos i, des d'aquest moment, el reclus estarà sota la jurisdicció del centre.

- Al despatx d'ingressos, l'intern és **escorcollat**, per tal de retirar-li tots aquells objectes que no siguin permesos a l'interior de la presó (com

podrien ser objectes punyents, el mòbil, alguns tipus de roba o diners en excés).

- Seguidament, es sotmès a una **revisió mèdica**, la qual consisteix en: exploració física, un qüestionari, analítiques i vacunació del tètanus. Aquest reconeixement mèdic ajudarà a completar l'**expedient** o historial de l'intern, que es crearà (o, si es tracta d'un reincident, es completarà) un cop acabada la revisió.
- Arribats en aquest punt, s'ha de realitzar la **classificació de l'intern** i definir el tractament que li correspondrà. Aquestes decisions són preses per l'equip de tractament, concretament pel criminòleg.

❖ CLASSIFICACIÓ DE L'INTERN

La ubicació inicial de cada intern es decidirà disposant d'un conjunt d'informació que permetrà conèixer la personalitat o el perfil d'aquell individu.

Per prendre aquesta decisió es té en compte:

- La **documentació provinent del jutjat** (i si hi ha algun tipus de clàusula establerta pel jutge a la condemna).
- L'**historial** (que determinarà una sèrie de característiques pròpies d'aquell intern).
- L'**entrevista inicial** realitzada entre el criminòleg i l'intern en qüestió (a través de la qual l'especialista podrà contrastar la documentació obtinguda fins al moment, amb la informació verbal i no verbal que li faciliti l'intern).

En funció de les conclusions que es puguin extreure d'aquest primer estudi, com serien: grau de perillositat, grau de problemàtica que pot comportar, si es tracta d'un intern primari...., es pren la decisió d'on ubicar-lo. Distingim els següents mòduls (on són internats els reclusos en funció de la seva conducta):

- **MÒDUL 1:** Interns amb una conducta conflictiva.
- **MÒDUL 2:** Interns amb bona conducta.
- **MÒDUL 3:** Interns que en un futur proper sortiran de permís o estan sortint de permís.

Cal tenir en compte que la ubicació de cada pres és modificable i que el cicle lògic de cada intern és ingressar en el mòdul 1 i aconseguir anar millorant la seva conducta fins assolir el mòdul 3. Aquesta evolució comportarà que, progressivament, augmentin els privilegis de l'intent, ja que, per exemple, el mòdul 3, fins i tot, compta amb televisió a les cel·les.

❖ DETERMINAR PROGRAMA DE TRACTAMENT

Com ja s'ha esmentat anteriorment, la finalitat primordial d'ingressar una persona a un centre penitenciarí és la reeducació d'aquesta, la qual s'assolirà mitjançant el tractament adequat. Aquest engloba un conjunt d'activitats. Principalment es tracta de intervencions psicològiques, directament dirigides a aconseguir la reeducació i la reinserció social dels penats. Per tant, el que és pretén és que quan aquella persona abandoni el centre no torni a reincidir.

Quan l'intern està a la presó, depenent de si és un intern preventiu o penat, l'equip de tractament podrà desenvolupar una tasca o una altra:

- Els preventius només són sotmesos a observació, ja que no se'ls pot diagnosticar un tractament perquè tenen la presumpció d'innocència.
- Per tant, només es determina un programa de tractament per als interns penats o condemnats.

L'equip de tractament determinarà quin ha de ser el tractament específic i individual de cada intern a partir d'un exhaustiu estudi de:

- La sentència, la qual aporta la tipologia delictiva de cada reclus i aquest és l'aspecte essencial a tenir en compte a l'hora d'escollir el tractament.
- La personalitat de cada intern, i d'aquesta manera entendre per quin motiu aquella persona va cometre el delictes.

En funció de les conclusions extretes, l'intern serà classificat en diferents graus de tractament:

- **El primer grau** per a interns perillosos o inadaptats a les normes del centre. Són destinats al departament de règim tancat.
- **El segon grau** correspon al règim ordinari. Engloba tots aquells interns que poden viure en normal convivència, però no en semilibertat, és a

dir, els que no estan en condicions de sortir encara al carrer i han de realitzar algun tipus de tractament abans d'iniciar les sortides a l'exterior.

- **El tercer grau** s'aplica als interns que estan en condicions de viure en semilibertat. Són aquells que estan ubicats a la secció oberta i poden sortir a l'exterior. Aquests han de compaginar la seva vida laboral amb les sessions psicològiques programades per al seu tractament.

Tal i com ha estat explicat anteriorment, s'ha de realitzar una revisió periòdica (com a màxim cada sis mesos) d'aquesta classificació, ja que ha d'anar-se adaptant a l'evolució de la personalitat de l'intern.

Cal tenir en compte que el programa de tractament és voluntari. Tot i així, aquesta voluntarietat és relativa perquè si un intern no s'adapta a aquest programa quedarà limitada la seva trajectòria penitenciària, és a dir, no podrà obtenir cap tipus de benefici penitenciari. A més a més, és necessari el consentiment de l'intern per realitzar el conjunt d'estudis de la seva personalitat. Se l'ha d'informar dels resultats d'aquest estudis.

❖ TIPUS DE TRACTAMENT

Quan es parla de tractament, principalment es vol fer referència a una sèrie d'intervencions o sessions psicològiques. Aquestes poden molt variades i poden realitzar-se a l'interior del centre (on la majoria d'activitats són dirigides pels psicòlegs de la presó) com a l'exterior (com podrien ser visites a centres d'assistència a toxicòmans, o altres recursos que puguin ajudar l'intern a afrontar alguna mancança com poden ser els problemes amb l'alcohol).

Cal tenir en compte, que hi ha una gran varietat de programes específics ja que el tractament de cada intern es fa de forma individualitzada i específica a les seves característiques o circumstàncies. Però tots ells intenten cercar què ha provocat el comportament d'aquella persona en el moment del delicte, és a dir, les raons que l'han dut a delinquir. Alguns dels programes que s'acostumen a utilitzar són:

- Programa d'intervenció en conductes d'agressió sexual (SAC)
- Programa individualitzat de tractament de la drogodependència
- Programa d'intervenció en delictes amb violència
- Programa de manteniment en metadona...

❖ AVALUACIÓ CONTÍNUADA DE L'INTERN A DINS DE LA PRESÓ (SAMC)

L'avaluació de l'intern és una activitat que ha de realitzar-se al llarg de tot l'empresonament; concretament, cada tres mesos.

L'instrument utilitzat per dur a terme aquesta avaluació és el Sistema d'Avaluació i Motivació Continuada (anomenat col·loquialment SAMC). Aquest programa, implantat al 2000, determina de forma numèrica quina és la conducta i el comportament de l'intern en relació al programa de tractament específic pel seu cas.

L'intern és avaluat sobre les activitats que fa en tres aspectes:

- El nivell d'assistència
- El rendiment (la participació ens els exercicis realitzats en les intervencions)
- L'actitud o conducta

En funció d'aquests paràmetres, es fa un càlcul numèric i se li atorga un nivell del SAMP. Distingim quatre nivells de SAMP: A, B, C i D. I en funció del nivell del SAMP, se li atorguen una sèrie de recompenses o beneficis.

Els beneficis que podran anar obtenint són:

- Comunicacions familiars extres
- Avenç del període de llibertat condicional
- Avenç del permisos de sortida
- Possibilitat de rebre més trucades telefòniques
- Possibilitat de participar en sortides programades..

10.4 ACTIVITATS PELS INTERNS

Per tal de complementar el tractament de cadascun dels interns a l'interior de la presó, es possibiliten una sèrie d'activitats com són:

- L'escola
- El treball penitenciar
- Els tallers

10.4.1 L'ESCOLA

L'escola del Centre Penitenciari de Tarragona funciona com qualsevol altre escola d'adults i rep el nom d'ESCOLA D'ADULTS PAU CASALS.

Aquesta institució està directament coordinada per una directora docent i l'equip encarregat d'impartir classes està format per persones contractades, les quals són mestres. N'hi ha algun que té més formació. Concretament, l'escola disposa de dos mestres pel matí i dos mestres per la tarda.

Al funcionar com una escola d'adults, ofereix totes les possibilitats que els interns puguin necessitar: des d'aprendre a llegir i escriure, castellà per estrangers - ja que cada vegada la població reclusa estrangera augmenta i molts necessiten aquests serveis- fins a un aula d'autoformació - iniciada aquest any, on els interns tenen possibilitat d'estudiar d'entre una varietat extensa -. A més a més, també disposen del Punt Omnià que ofereix la possibilitat d'estudiar a través de la UNET mitjançant l'Internet.

Algunes altres possibilitats que ofereix són analfabetització, escola primària...

L'examinació o matriculació d'un intern a una matèria es realitzarà a l'interior del propi centre, però sota la vigilància de professors de l'exterior de la presó. I tots aquells títols que els interns obtinguin tindran el mateix reconeixement que aquells obtinguts a l'exterior.

Actualment, els principals problemes que ha d'afrontar l'escola d'adults Pau Casals són:

- No poder ofertar més hores de castellà per estrangers, donada la creixent població estrangera.
- Les dificultats de treballar amb institucions externes als centre, com és el cas de la UNET, perquè ajustar activitats adreçades a una persona privada de llibertat no és una tasca fàcil.

10.4.2 EL TREBALL PENITENCIARI

Per tal de poder comprar a l'economat o ajudar a l'economia domèstica, alguns interns escullen treballar a la presó. El treball és considerat com un dret i un deure de l'intern, i com un element fonamental del tractament. Com totes les activitats organitzades a l'interior del centre, aquesta és voluntària. El treball a l'interior del centre penitenciarí té dues vessants:

- Els serveis: Brigades d'interns realitzen serveis com cuina, neteja o bugaderia. Són treballs poc remunerats (de 80-100€ al mes) i no tenen caràcter laboral i, per tant, no comporten l'afiliació a la Seguretat Social.
- El treball que es desenvolupa als tallers i que depèn del Centre d'Iniciatives per a la Reinserció (el CIRE). Té caràcter laboral ja que es dona l'alta a la Seguretat Social.

Centrant-nos en el segon vessant, la llei penitenciària defineix que s'ha de realitzar en les següents condicions:

- No deu ser utilitzat com a correctiu.
- No pot atemptar contra la dignitat de l'intern
- Ha de ser formatiu i preparar l'intern pel treball en llibertat
- Ha de satisfer les aspiracions laborals dels reclusos
- Ha de gaudir de la protecció legal en matèria de la Seguretat Social
- Tot el treball productiu que realitzin els interns ha de ser remunerat i desenvolupar-se en condicions de seguretat i higiene establertes a legislació vigent.
- L'Administració ha de realitzar una retribució conforme al rendiment, categoria professional i classe d'activitat desenvolupada (prenent com a referència el Salari Mínim Interprofessional vigent).

A Catalunya, el **CIRE** és l'organisme que gestiona el treball directament productiu que es realitza a l'interior de les presons, des de 1989. Actualment, s'encarrega de la contractació i la formació de totes les persones que treballen als tallers dels centres penitenciaris catalans.

Les principals tasques que es realitzen als tallers són poc especialitzades i de tipus repetitiu, manual i d'escassa qualificació. Al centre penitenciarí de

Tarragona es desenvolupen tasques molt bàsiques com empalmar circuits elèctrics, muntar peces de cotxe, posar caputxons als bolígrafs, ensobrar papers, fer caixes...

Tots els interns disposen d'un contracte laboral normalitzat que els permet cotitzar la Seguretat Social i poder disposar d'un salari mínim. Però, tenint en compte que les hores de treball i l'especialització requerida no són molt elevades, aquest sou no sempre acostuma a arribar al salari mínim. Estudis recentment realitzats defineixen que el salari a la presó de Tarragona està al voltant dels 1'9€/hora.

Amb el nou Codi Penal, treballar a l'interior de la presó no és equivalent a una reducció de pena. I, per aquesta raó, la motivació dels interns pel treball va relacionada amb el tractament; és a dir, si els interns mostren una bona actitud tant al treball com a les sessions de tractament, es tindrà en compte en la seva avaluació, a través del mètode SAMC. Si la valoració és positiva, se li podran atorgar una sèrie de privilegis, com una targeta telefònica o un vis-a-vis extra.

10.4.3 ELS TALLERS

Des que la Direcció General del centre va apostar per una major intervenció, s'intenta que cada vegada es desenvolupin més tallers i activitats. Cadascun dels tallers ajunta interns del diferents mòduls, a causa de la impossibilitat de realitzar-los per separat, tenint en compte les dimensions de la població reclusa a Tarragona. Actualment, el centre disposa de quatre tallers:

- El taller de fusteria: Els interns aprenen a elaborar i fabricar mobles de la mà d'un fuster professional.
- El taller de ceràmica: On els interns deixen anar la seva vena artística per moldejar diferents materials.
- El taller d'enquadernació: Aquest compta amb un professional expert en enquadernació, el qual ensenya la tècnica d'aquest ofici.
- El taller de pintura: en el qual els interns aprenen les diferents tècniques de pintura

Tots aquest tallers tenen molta acceptació entre la població reclusa i una creixent assistència. Les següents fotogràfies ens mostren algunes de les obres realitzades pels interns del centre :

10.5 RELACIONS INTERNES

10.5.1 RELACIÓ ENTRE INTERNS I FUNCIONARIS

“El Reglamento penitenciario impone a los internos el deber de colaborar activamente en la consecución de una convivencia ordenada dentro del Centro. Los funcionarios no pueden ser ajenos a ese deber; su cumplimiento ha de serles exigido incluso en mayor medida.”

“La convivencia ordenada es necesaria para que las Instituciones Penitenciarias logren el fin primordial para el que son creadas: la reeducación y reinserción social de los sentenciados”

S'estableix com obligació dels presos: *“mantener una normal actitud de respeto y consideración con los funcionarios”* i *“observar una conducta correcta con sus compañeros de internación”*.

Partint d'aquesta base, llei aprovada l'any 1979, cal que tinguem en compte que la relació intern-funcionari no acostuma a assolir el nivell d'amistat, encara que se'n donen casos. Tot i així, en l'actualitat, les seves relacions són bones o, si més no, millors possiblement pel fet que, des de fa un parell de dècades, s'ha prioritzat el tracte humà als durs règims disciplinaris aplicats mig segle enrere.

Les presons petites, com és el cas del CPT de Tarragona, faciliten una millor relació entre interns i funcionaris, perquè permeten passar d'una relació freda,

com és una relació professional, a una relació de proximitat, que fins i tot pot permetre mantenir una llarga conversa.

Per una banda, els funcionaris han de conservar un cert ordre i, per altra, els interns els tracten de manera respectuosa i educada i, la majoria, acceptant que el funcionari únicament està complint la seva feina.

Cal destacar que en els darrers anys ha sorgit una polèmica que afecta Catalunya en general. I és que no existeix a Catalunya, de forma específica, cap organització independent que lluiti contra la tortura i denunciï els casos que es puguin presentar d'aquest tipus a l'interior de la presó. Sembla ser que alguns d'aquests casos han anat sortint a la llum els darrers anys i la majoria estan directament relacionats amb la xenofòbia per part d'alguns funcionaris, però també cal dir que cap dels casos es produï a la presó de Tarragona.

10.5.2 RELACIÓ ENTRE INTERNS

Primer de tot, hem de pensar que les relacions que s'estableixen entre interns moltes vegades són molt similars a les que es podrien produir en un entorn normal de treball i convivència, però d'altres vegades, a causa de l'agressivitat o tipologia delictiva de cada intern, es poden manifestar conflictes a gran escala.

Una vegada més cal remarcar la importància que té el fet de que la presó de Tarragona és una presó petita. Aquesta característica, es reflexa en la relació entre els interns clarament, perquè dona peu a una major interacció entre ells i redueix molt la quantitat de baralles, les quals són molt freqüents en presons grans, com seria el cas del Centre Penitenciar de Brians o el de Quatre Camins.

❖ AMISTAT

Està demostrat que, en situacions extremes, com es podria considerar l'estança a la presó, l'afecte que una persona pot agafar a un altra és superior a una amistat sorgida en altres ambients que no afavoreixin tant el contacte. Tot i així, trobar un bon amic és tan difícil a l'interior de la presó com a l'exterior. Per aquest motiu, les relacions

de solidaritat i amistat entre interns són freqüents, però moltes d'aquestes semblen buscar un fi o simplement són interessades.

❖ **EL CODI DEL RECLÚS:**

Que el delator i aquell qui dóna informació als funcionaris estigui mal vist, que els criminals que han ingressat a la presó per delictes sexuals estiguin en l'últim escalafó de la població reclusa i que els interns que s'aprofiten dels dèbils estiguin mal considerats són algunes de les normes del codi del reclús.

El codi del reclús consisteix en una mena de normes no escrites conegudes pels interns i segons les quals molts d'ells actuen. De la mateixa manera, també tenen alguns codis de comportament com de préstec de coses.

Una de les regles més rellevants d'aquest codi, palesa en nombroses pel·lícules que tracten el món penitenciari, és que els violadors siguin considerats l'escalafó més baix de la població reclusa. Anys enrere, això comportava contínues pallisses i maltractaments per part dels altres interns a l'intern acusat per violació; per aquest motiu, els violadors eren aïllats de la resta de reclusos. Però, a poc a poc, s'ha anat normalitzant la situació i ara conviuen amb normalitat amb la resta d'interns i no es produeix cap tipus de represàlia, llevat que sigui verbal, però no passa dels insults.

❖ **GRUPS I LÍDERS:**

Parlar de grups i líders en l'actualitat no és massa correcte. A l'interior dels centres principalment el que sorgeixen són colles de gent que pensa de la mateixa forma o que, simplement, volen fer el mateix. D'aquesta forma, s'agrupen els que volen jugar a bàsquet, els que volen parlar, els que volen passejar...

Tot i així, en general els grups s'originen segons les cel·les, és a dir, els interns acostumen a establir una relació d'amistat o de confiança més forta amb aquells amb qui conviuen diàriament a la cel·la.

❖ **BARALLES:**

En el cas concret del centre penitenciar de Tarragona, les baralles no són freqüents. Es produeixen però acostumen a tractar-se d'episodis aïllats. Normalment s'originen per deutes entre ells, per tràfic de drogues o per "coses de nens", com seria que un s'ha colat en una cua.

❖ **VIOLACIONS:**

És molt difícil detectar si es produeixen violacions o no dins el recinte penitenciar, principalment perquè el codi del reclus no els permet delatar-se o perquè el que l'ha patit té por a les represàlies. D'aquesta forma, són molt pocs els casos de violació detectats i els que les pateixen acostumen a callar o a demanar un canvi de cel·la o protecció indicant que estan amenaçats. El problema és que, de vegades, aquests incidents es confonen amb altres més habituals com que un intern li degui diners a un altre i sigui aquest el motiu pel qual està amenaçat.

❖ **HOMOSEXUALITAT:**

És una opció respectada a l'interior de la presó i moltes vegades fruit de la necessitat sexual dels interns. Els especialistes del centre respecten l'opció sexual de cada intern, sempre i quan no afecti a la seva activitat delictiva, com passaria en el cas d'un pedòfil o d'un agressor sexual.

❖ **LA RELIGIÓ I EL VOLUNTARIAT A L'INTERIOR DE LA PRESÓ:**

El centre penitenciar de Tarragona, de la mateixa manera que està passant en la majoria de centres catalans, acull una multidiversitat cultural, amb el que això comporta: una gran varietat de creences religioses. Tot i així, les majoritàries són tres: la catòlica, la musulmana o islamista i la protestant.

A més a més d'aquestes, trobem d'altres, però aquestes tres són les úniques que compten amb celebracions religioses a l'interior de la presó prenent com escenari la sala d'actes.

Centrant-nos en la religió catòlica, l'Eucaristia se celebra els diumenges a les onze. No gaudeix de massa assistència –d'uns vint a trenta interns-, però els assistents respecten la missa amb un bon acolliment i molta atenció.

Tradicionalment, els encarregats de la presó en aquest camp eren els Mercedaris de Reus, però actualment és el mossén de la parròquia de Camp Clar i un dotzena de voluntaris els que duen a terme aquesta tasca. Tot aquest equip no supleix únicament les necessitats religioses dels interns, sinó que intenten fer tot el que està en les seves mans per millorar la situació de cadascun dels presos. Hi ha voluntaris que acudeixen des de fa més de trenta anys i realitzen tasques com: portar a terme un seguiment dels processos judicials de determinats interns, visitar els malalts de la infermeria de la presó, col·laborar en l'eucaristia... Per altra banda, l'equip de voluntaris ha iniciat unes jornades de formació, per tal de formar tot aquell que vulgui col·laborar amb la presó.

A més a més de les persones pròpiament religioses, col·laboren altres organitzacions que són coordinades directament pel SEPAP – el Secretariat Diocesà de Pastoral Penitenciari- és a dir, el voluntariat de cada presó no va per lliure sinó que segueix unes pautes dictades per una Institució catalana. I és que cal recordar que les presons de Catalunya, a diferència de les de la resta de l'estat, depenen directament de la Generalitat.

Referint-nos als interns, són majoritàriament els joves els que més sol·liciten l'ajut del mossén, però no necessàriament a nivell espiritual. Principalment busquen poder parlar i ser escoltats. Cal destacar dues impressions del propi mossén de la presó:

- *“La majoria reconeixen que s'han equivocat, encara que no necessàriament el delicte que han comès, és a dir, l'intenten eludir. Podríem dir que no es consideren formalment culpables, tot i que hom pot observar que ells tenen un sentit de penediment, malgrat no reconeixin el fet concret.”*
- *“De fet el que més em va sorprendre la primera vegada que vaig visitar la presó va ser la docilitat amb què se m'apropaven els interns, és a dir,*

dóna la sensació prèvia que hagin de ser més reacis, però succeix el cas contrari: a qualsevol persona que els ofereixi una mica d'ajuda, ràpidament s'hi aferren."

10.6 RELACIONS EXTERNES

Tenint en compte la situació de privació de llibertat, el dret a les comunicacions amb l'exterior es troba sotmès a diverses limitacions legals. Els interns tenen dret a comunicar-se periòdicament, de forma oral o escrita, amb els familiars, amics i representants d'organismes i institucions de cooperació penitenciària.

Aquestes comunicacions s'hauran de produir sempre amb respecte al dret de la intimitat, el qual implica que no podran establir-se durant les comunicacions altres restriccions que no siguin les imposades per raó de seguretat, interès de tractament i el bon ordre de l'establiment.

Distingim:

- **Les comunicacions orals ordinàries:**

Són considerades un dret dels interns, regulat i organitzat per la direcció del propi centre penitenciari. Es permeten, com a mínim, dues visites per setmana, les quals es realitzen en els locutoris del centre i tenen una duració mínima de 20 minuts.

- **Les comunicacions íntimes i familiars:**

Són col·loquialment anomenades "vis-a-vis". La autorització i concessió d'aquest tipus de comunicació la realitza la direcció del centre després d'una prèvia sol·licitud del intern, qui haurà d'acreditar l'existència d'una relació afectiva estable. L'administració ha de disposar de locals adequats per aquestes trobades íntimes.

Aquestes visites poden tenir l'objectiu de mantenir relacions sexuals amb la parella o bé de reunir-se amb la família, és a dir, tenir contacte directe amb altres membres de la unitat familiar. L'intern ha d'especificar en la

sol·licitud la modalitat de cadascuna de las dues o tres comunicacions d'aquest tipus de què disposa mensualment.

- **Les comunicacions escrites:**

No hi ha cap limitació establerta quant al número de cartes o telegrams que pot rebre o enviar un intern, excepte en els casos d'intervenció motivada per raons de seguretat, intervenció de tractament o el bon ordre de l'establiment.

- **Les comunicacions telefòniques:**

El Reglament penitenciari estableix que, sempre que les circumstàncies del centre ho permetin, s'efectuaran amb una freqüència màxima de cinc trucades per setmana. Les trucades es realitzaran en presència d'un funcionari. Cada una no podrà superar els cinc minuts i l'import d'aquesta corre a càrrec de l'intern.

Aquestes comunicacions poden ser suspeses sota els mateixos criteris que les comunicacions escrites. Llevat de casos excepcionals, no estan permeses les trucades des de l'exterior.

Tant les comunicacions escrites com les telefòniques poden ser restringides pels següents motius:

- Motius de pes en el tractament de l'intern.
- Raons fonamentals per creure que els comunicants puguin estar preparant una actuació delictiva o que atempti contra la seguretat.
- La no observació d'un comportament correcte.

10.7 EFECTES PSICOLÒGICS

Els efectes psicològics de l'empresonament han estat un objecte d'estudi clàssic entre els investigadors dels entorns penitenciaris. Aquests efectes es vinculen, segons els mateixos autors, a:

- **Les condicions de vida pròpies de l'empresonament**, com ara: l'amuntegament, la manca d'intimitat, la vigilància constant, la vida

totalment programada, la submissió a l'autoritat, el sistema punitivo-premial, la realització d'indignitats (escorcolls, inspeccions rectals, etc.), el

conjunt de privacions, incloses la de relacions heterosexuales normalitzades, la inactivitat, la pèrdua de contacte amb l'exterior, o l'aïllament físic, afectiu i social, per més esmentar les més comunament ressaltades.

- A més a més, **el propi procés d'empresonament** com procés psicològic d'adaptació progressiva al medi penitenciari comporta una adopció de la cultura penitenciària: comportaments, hàbits o actituds pròpies de la presó, que són molt diferents als de la vida en llibertat. Aquest fet comporta un increment de la desadaptació social que empitjora conforme augmenta el temps de condemna i la distància amb les famílies, elements que pertoquen al manteniment de contacte amb la realitat exterior.

Aquests efectes psicològics afectaran a cada intern de forma diferent perquè dependran de moltes circumstàncies diverses, com poden ser el temps de condemna, la ubicació, el règim al que està sotmes, el nivell d'adaptació a les condicions de vida penitenciària, les característiques personals del pres, etc., que faran que cada cas sigui únic.

Les principals alteracions psicològiques que presenten habitualment les persones que es troben en situació d'empresonament són:

- **Alteracions en la imatge de si mateix:**
 - Devaluació de l'autoimatge
 - Disminució de l'autoestima
 - Increment de l'egocentrisme
 - Autoaïllament
- **Alteracions en la capacitat volitiva i/o autonomia personal:**
 - Creació d'un estat de dependència (disminució de l'autodeterminació i l'autonomia)
 - Pèrdua del sentit de responsabilitat
 - Incapacitat per organitzar autònomament la seva vida

- **Alteracions en la imatge de la realitat exterior:**
 - Formació d'una imatge il·lusòria del món exterior
 - Pèrdua del sentit de la realitat
 - Expectatives de futur pròpies sobrevalorades
 - Manca de perspectiva de futur
 - Sentiment d'estigmatització social
- **Alteracions psíquiques i de l'estat d'ànim:**
 - Augment del nivell d'ansietat
 - Alta tensió psíquica
 - Estats d'angoixa
 - Depressió
 - Abandonament
 - Idees de suïcidi
 - Hipocondria
 - Alta demanda de serveis mèdics
 - Sentiment de temps perdut
- **Alteracions de l'afectivitat i la sexualitat:**
 - Sensació de desemparament
 - Sobredemanda afectiva
 - Alteracions de la sexualitat
- **Alteracions actitudinals:**
 - Producció d'una actitud egoista
 - Augment de dogmatisme (rigidesa en les posicions)
 - Augment d'autoritarisme
 - Increment de l'hostilitat
 - Increment de la possibilitat de reincidència
 - Passivitat en la recerca de solucions als seus problemes
 - Demanda que la institució es faci càrrec de les seves necessitats
- **Hàbits de comportament:**
 - Empobriment general dels repertoris de conducta
 - Deixadesa en la presentació personal
 - Inactivitat en el temps de lleure

- Despreocupament en el manteniment de les instal·lacions
- Realització rutinària de les tasques encomanades
- Utilització en les entrevistes d'un llenguatge preeleborat.
- Ús d'argot penitenciari
- Recerca del benefici immediat

11. CONCLUSIONS

Un cop analitzats els diferents aspectes, s'ha arribat a les següents conclusions:

- El C.P.T. ha estat, des dels seus inicis, una presó on els funcionaris han tingut una relació propera i cordial amb els interns, relació que, com és lògic, ha millorat amb els canvis socials i polítics que ha experimentat el país en els darrers trenta anys.
- Que hi ha una excel·lent coordinació entre totes les persones que treballen al centre, les quals se senten molt implicades en les tasques que desenvolupen.
- Que els interns gaudeixen d'activitats que no solament els fan més portable el temps que han de romandre en el centre sinó que també els ajudaran a reintegrar-se a la societat un cop hagin recuperat la llibertat.
- Que disposen de totes les instal·lacions necessàries per dur a terme la reinserció dels presos.
- Finalment, cal remarcar que les conclusions extretes de la investigació duta a terme no són aplicables a la resta de presons catalanes pel fet que el C.P.T. és una presó petita, la qual cosa facilita un tracte més proper entre funcionaris i reclusos.

12. VALORACIÓ PERSONAL:

Quan vaig començar aquest treball, no m'imaginava, ni de bon tros, els entrebancs que em podia arribar a trobar: per exemple, la manca d'informació escrita sobre el C.P.T.. També la dificultat de concertar entrevistes amb algunes de les persones que hi treballen, pel fet que els seus càrrecs els mantenen molt ocupats. Això, en un principi, em va desanimar, va raletir el procés d'elaboració del treball i, fins i tot, em va fer plantejar-me si no m'havia equivocat novament amb l'elecció del treball.

Tot i així, a mesura que anava sortejant els obstacles i el treball anava prenent forma, em vaig anar entusiasmant. En això va tenir una importància cabdal la visita al propi centre, una visita exhaustiva, guiada en tot moment per un dels criminòlegs, el qual em mostra les instal·lacions i em posà en contacte amb diversos treballadors del centre, responsables de determinades àrees.

Ara em trobo molt satisfeta del treball realitzat i d'haver assolit els objectius proposats, tot i que el darrer d'ells s'ha vist limitat per la manca d'informació últimament apareguda als mitjans de comunicació.

13. AGRAÏMENTS

Vull agrair la col·laboració amable i desinteressada d'una sèrie de funcionaris del C.P.T., sense la qual molts aspectes d'aquest treball no s'haurien pogut abastar o haurien quedat incomplets. En aquest sentit vull destacar, en primer lloc, la cooperació inestimable d'un dels criminòlegs, el Sr. Eliseu Villacorta, que fou el que em facilità l'accés a la presó, la qual cosa em permeté conèixer, per mi mateixa, l'objecte d'estudi.

També vull agrair la col·laboració d'altres membres del personal del centre, com ara el Sr. Josep Maria Martí Martí, qui accediren amablement a ser entrevistats, així com al Sr. Leandre Saún, primer pres polític del C.P.T. i a l'intern que vaig entrevistar, el nom del qual, per respectar el seu dret a la intimitat, ha estat omès.

Finalment, agrair també l'orientació i el suport que m'ha donat la tutora del treball.

14. BIBLIOGRAFIA

- ARXIU MUNICIPAL DE TARRAGONA (Consulta)
- HEMEROTECA DE TARRAGONA (Consulta)
- PASTRANA I ICART, Lluís i CAMÓS I COSTA, Santiago: *La presó de Tarragona*; 1ª edició, Barcelona 1982
- OBSERVATORI DEL SISTEMA PENAL I ELS DRETS HUMANS: *L'empresonament a Catalunya*; Edicions de 1984; 1ª edició, Barcelona 2004
- OBSERVATORI DEL SISTEMA PENAL I ELS DRETS HUMANS (2006): *La cárcel en el entorno familiar*; Crítèria, sccl; 1ª edició, Barcelona 2006

15. MEDiateca

- http://ca.wikipedia.org/wiki/Garrot_vil
- http://ca.wikipedia.org/wiki/Heinz_Ches
- http://www.gencat.net/justicia/temes/reinsercio_i_serveis_penitenciris
- http://www.prisiones.es/prisiones_de_cataluna.html
- http://www.umc.es/info/solidarios/frames/f_servicios.htm
- <http://www20.gencat.cat/portal/site/Justicia/menuitem>
- http://www.me.gov.ar/curriform/publica/valverde_efec_carcel.pdf

EL CENTRE PENITENCIARI DE TARRAGONA

ANNEXOS

Mónica Fernández García

2n Batxillerat A

Tutora: Mª Dolors López

08/01/2008

ÍNDEX

❖ ENTREVISTES

- Entrevista a la subdirectora de tractament del C.P.T. 1
- Entrevista a un jurista criminòleg del C.P.T. 9
- Entrevista a un metge del C.P.T. 21
- Entrevista a un funcionari del C.P.T. 26
- Entrevista al mossèn del C.P.T. 34
- Entrevista a un intern del C.P.T. 37
- Entrevista a un ex-presidiari de Pilats i del C.P.T. 44
- Entrevista al veïnatge de l'Avd. Argentina 49
 - Entrevista al propietari d'un quiosc proper al C.P.T. 49
 - Entrevista a la propietària d'un bar proper al C.P.T. 50
 - Entrevista al propietari d'un bar proper al C.P.T. 51

◆ ENTREVISTES:

ENTREVISTA A MISERICÒRDIA (SUBDIRECTORA DE TRACTAMENT DEL CENTRE PENITENCIARI DE TARRAGONA):

- **Quant temps fa que exerceix aquest càrrec ? Com va arribar a ell ?**

Doncs, ara deu fer tres anys i mig. Bé, primer jo vaig aprovar unes oposicions de pedagoga al concurs de Barcelona. Vull dir que vaig triar una plaça a Barcelona com a pedagoga al Centre Penitenciari d'Homes de la Model. Vaig exercir allí de pedagoga i després va sortir aquesta plaça al centre penitenciari de Tarragona. Jo em vaig presentar al concurs i vaig guanyar la plaça. Llavors, vaig venir cap aquí.

- **Considera que la seva feina és difícil?**

Tots els càrrecs de comandament comporten, lògicament, una responsabilitat i aquesta té els seus moments difícils, en el sentit que prendre decisions a vegades no és fàcil. Però ni més ni menys que qualsevol altra feina que tingui relació amb les persones. Decidir sobre persones no és fàcil.

- **Quins entrebancs ha trobat?**

Precisament que, a vegades, els interessos de les famílies, dels interns i de l'administració no sempre són els mateixos. Per exemple, avui teníem una família que demana que el seu fill pugui quedar-se a Tarragona a complir la pena, donat que la família resideix aquí, tenen nens petits i els pares són grans. El Centre de Tarragona és un centre que s'ha quedat petit i que no és un penal; per tant, les condemnes s'han d'anar a complir en penals i això dificulta a vegades la relació entre les famílies i els interns, però el centre no dóna més de sí; és a dir, si tens quatre llits, pots rebre vuit persones, però no en pots rebre cinquanta. Doncs, aquí és el mateix:

tenim l'espai que tenim i no podem tenir més gent que la que ens permet aquest espai.

- **Llavors, quants presos pot acollir l'actual edifici? I quants n'hi ha actualment?**

Sobre uns quatre-cents, que són els n'hi ha; per tant, estem al màxim de la nostra capacitat.

- **Quins aspectes de la seva tasca són més gratificants?**

Jo sempre dic que les relacions que estableixes amb els interns, perquè el que tu fas és oferir possibilitats diferents a les que els interns coneixen. Donem eines per respondre de manera diferent a cada situació específica. I de vegades els interns ens diuen "Es que esto no lo había oído nunca..." o "Nadie me lo había dicho...". Nosaltres donem recursos als interns. Amb el seu lliure albir, escullen si les volen utilitzar o no. Però almenys tu tens l'alegria, per dir-ho d'alguna manera, que tu has ofert alguna cosa diferent a la que aquella persona tenia i pots col·laborar perquè, a partir d'aquí, les coses li vagin diferent, amb el sentit que poden millorar.

I, si els interns aprofiten les possibilitats que els ofereix l'administració, coses se'n poden fer. El que passa és que jo ara mateix tinc quaranta anys i jo no podria canviar ni la meva manera de pensar, ni la meva manera de fer. És difícil. Doncs, a un intern li passa el mateix. A les persones grans, és més difícil incidir sobre elles, però la nostra feina està en donar possibilitats.

- **Respecte a l'organigrama de la presó, quina es la tasca de cadascun dels treballadors de la presó i quants n'hi ha en total?**

La presó té dos pilars que són bàsics, tot començant pel director, que ni cal dir-ho. Distingim el pilar de tractament i el pilar de règim. Règim controla tot el que està relacionat amb la seguretat, i tractament ofereix als interns la possibilitat de canvi. Sense una cosa no es podria donar l'altra. Jo no puc fer intervenció i estar parlant de la manera com ha de tractar diferent a les

dones, sinó tinc garantit que aquell intern no es fica en un espai on estarà tranquil... Per tant, aquests dos pilars han d'anar sempre unificats.

El pilar de règim també engloba seguretat i control que, a més a més, és el que la societat demana. Perquè el que està clar és que no hi ha cap persona que vingui a la presó a aprendre a llegir i escriure, ni a aprendre com tractar les dones. Tothom ve aquí perquè té una mesura privativa de llibertat. Per tant, hem de garantir que aquesta mesures es donin amb les màximes garanties.

La feina de tractament consisteix que aquestes màximes garanties, a més a més, donin la possibilitat de canvi.

L'administració s'encarrega que tot això pugui funcionar pel que fa als espais, el personal, els diners, etc.

A més a més, hi ha dos òrgans importants: un és la junta de règim i l'altra la junta de tractament. La darrera és on es reuneixen l'equip directiu i equips multidisciplinaris que treballen a l'interior del centre, que estan formats per tots els tècnics, com són educadors, psicòlegs, treballadors socials, criminòlegs, etc. I en les juntes de tractament es prenen les decisions que afecten els interns, activitats que es faran durant l'any, graus d'intervenció, si hi ha permisos o no, valorant tota la informació que tenim, la qual ja ho estat amb anterioritat per equips multidisciplinaris.

La junta de règim és on es valora les sancions que han de rebre els interns pels fets que s'han produït dintre del centre. Si un intern s'ha barallat amb un altre, això normalment té una sanció, que consisteix en un aïllament. El grau de gravetat és el que valora la junta de règim.

Aquest són els dos òrgans més importants amb què compten els centres penitenciaris a l'hora de la presa de decisions.

Respecte al personal, per la part de tractament hi ha: quatre psicòlegs, vuit educadors, un mediador cultural, dos criminòlegs, un coordinador educador, tot un equip de treballadores socials, un equip de mestres, una bibliotecària i una pedagoga. I el equip de règim està format per tot el personal d'interior que engloba: des de la persona que obre i tanca les portes fins la que organitza el servei o que està atenent els interns dintre

dels mòduls i totes les persones que estan a les oficines treballant amb els expedients i organitzant tota la paperassa, que és molta (tenint en compte que cada document que aquí es genera, o cada acció que aquí es fa, ha de quedar documentat tant a l'ordinador com en un suport de paper). Tota la documentació és importantíssima i l'administració la formen totes aquelles persones que s'encarreguen dels diners dels interns, de l'economat dels interns...

- **En relació a les instal·lacions, de quantes cel·les disposa cadascun dels mòduls?**

En cada mòdul tenim dos pisos de cel·les i entre tres i quatre interns a cada cel·la. Però no et sabia concretar quin és el nombre exacte de cel·les de les quals disposem.

- **Com funciona l'economat?**

El Centre Penitenciari té un llistat de tots els productes que es venen a l'economat. Hi ha una sèrie d'articles que estan autoritzats i d'altres que no; per tant, no es venen. Aquests productes estan penjats, tenen un preu pràcticament de cost i els interns hi poden acudir i comprar tot allò que l'economat els oferta. Sempre i quan tinguin diners perquè se'ls hagi ingressat la família o perquè treballen. I poden comprar cafè, tabac...

Per altra banda, trobem la persona que fa els encàrrecs, i un intern pot triar d'un catàleg; per exemple, unes sabates. I s'ha establert que aquesta persona és la que va a buscar tots aquests productes.

- **Els interns poden disposar lliurement dels diners a l'interior de la presó?**

Lliurement no, sinó d'una certa quantitat cada setmana, la qual se'ls lliura únicament en bitllets de cinc euros.

- **El treball pertany a la Institució Penitenciària o a empreses?**

La Institució Penitenciària, com a presó, no té feina. Però el CIRE(Centre de Iniciatives per la Reinserció), que és un òrgan que depèn de la Direcció General els hi subministra. Aquest òrgan autònom, tot i dependre del

Departament de Justícia, contacta amb empreses, les quals ofereixen feina als interns. Per tant, el punt de relació entre el centre i les empreses és la empresa del CIRE.

- **Els interns tenen contracte laboral i, per tant, prestacions de la seguretat social?**

Tenen el mateix contracte que pot tenir qualsevol persona que estigui a l'exterior. I després tenen les prestacions que corresponguin, cotitzen a la seguretat social, com un contracte normal i corrent.

- **I els interns en general cobren l'atur al abandonar el centre?**

Hi ha un subsidi presidiari, que estableix que durant dos anys si un intern tenia feina abans d'entrar a la presó, en sortir, pot cobrar l'atur d'aquests dos anys.

- **Hi ha una reducció de condemna pel treball realitzat? Sinó és així, quina compensació tenen?**

Amb el nou Codi Penal, no. Diguem que era és una mica més difícil motivar els interns amb algun dels privilegis perquè abans hi havia la reducció de condemna pel treball. Però ara ja no existeix. Les Institucions Penitenciàries actualment apliquen un nou mètode: el SAMC, el qual és un sistema d'avaluació motivacional. Segons si un intern té activitats, si es porta bé, si fa els programes que li pertoqueuen... s'elaboren unes valoracions. En el SAMC, doncs, es distingeixen diferents nivell: A, B i C (com més amunt està la lletra del abecedari, millor és el nivell). Amb aquest sistema, depenent del nivell atorgat, l'intern podrà demanar unes coses o altres. Si té un nivell A, per exemple, podrà demanar una targeta telefònica, un vis-a-vis extra i d'altres coses que puguem considerar "privilegis", si la puntuació és alta en les activitats i la valoració és positiva.

En resum, el treball és una peça clau en el tractament. Dintre de la presó hi ha diferents activitats; una d'elles és el poder treballar, però no tots els interns ho volen. Però, nosaltres no podem interferir en qualsevol cosa que

depengui de la voluntat de la persona; vull dir no pots obligar ningú a treballar ni a que aprengui a llegir i escriure ni que faci programa d'intervenció de violència domèstica. Si no ho vol fer, no ha fa. El que nosaltres hem d'intentar és motivar-los perquè vulguin fer-ho, però la decisió està en la persona que ho ha de fer. I per treballar hi ha tallers, programes , activitats varies, esports... i l'intern tria, però nosaltres li posem al seu abast.

- **Com és la remuneració del treball?**

Cal tenir en compte que les hores de treball no són les mateixes que les d'un treball normal a l'exterior.

També cal pensar que el tipus de feines que ens ofereixen normalment són coses molt bàsiques, com: empalmar circuits elèctrics, posar caputxons als bolígrafs, ensobrar papers, fer caixes...Depèn una mica, però normalment no són feines gaire qualificades. I el motiu que siguin així es que han de poder tenir accés tots els interns i no tots servim pel mateix: aquí intentem tenir feines que tothom pugui fer.

- **Quant fa que es realitzen els tallers a la presó? Quins són els diferents tallers que es realitzen?**

Distingim el taller de fusteria, el taller de ceràmica, el taller d'enquadernació i el taller de pintura. Aquests tallers des d'ençà queestic aquí hi són, però no sabria dir-te des de fa quants anys que existeixen. Des que la Direcció General va apostar per la intervenció s'intenta que cada vegada hi hagi més tallers i més activitats.

Aquí realitzem des de ceràmica (que precisament el dia 21 s'inaugura una exposició d'aquesta a la Plaça del Rei) fins enquadernació – en el qual s'ensenya a enquadernar, però cosint llibres, és a dir, de forma professional gràcies a comptar amb un expert en enquadernació -. Després, trobem el taller de fusteria amb un fuster professional que ensenya a fer mobles i el taller de pintura on s'aprenen les diferents tècniques de pintura.

Tots ells són tallers que tenen molta acceptació per part dels interns.

- **Les classes dels tallers acullen diferents mòduls?**

Sí, perquè a la presó de Tarragona tenim tres mòduls i amb un total de 300-400 interns a l'interior, no hi hauria prou gent per fer-ho tot. Per tant, qualsevol activitat és per a tots els interns, exceptuant algunes d'específiques. Per exemple, si realitzem una activitat que tracta la violència domèstica, només hi aniran els que hagin ingressat a la presó per aquest motiu.

- **Com funciona l'escola? Quines persones imparteixen classe?**

Totes les persones que imparteixen classe a la presó són persones contractades i tots són mestres com a mínim. N'hi ha algun que té més formació. L'escola disposa de dos mestres pel matí i dos mestres per la tarda. I tenim una directora docent.

Funciona com una escola d'adults i oferim totes les coses que puguin necessitar: des de aprendre a llegir i escriure, castellà per estrangers (ja que cada vegada la població reclusa estrangera augmenta i molts necessiten aquests serveis) fins a un aula d'autoformació (iniciada aquest any, on els interns tenen possibilitat d'estudiar d'entre una varietat extensa). A més a més, també disposem del Punt Omnià que ofereix la possibilitat de per Internet accedir al Net i hi ha interns que estudien a través de la UNET. Algunes altres possibilitats que oferim són analfabetització, escola primària, tal qual com una escola d'adults.

- **Qui els examina? Els exàmens es realitzen al mateix centre?**

Si hem de fer-ho reglat, si els interns es volen examinar i matricular vénen professors de fora, però els exàmens es fan a dins de la presó.

- **Els títols que se'ls donen tenen un reconeixement oficial?**

Exactament igual que els d'una escola d'adults. De fet, l'escola és diu "Escola d'Adults Pau Casals".

- **Quins són els problemes més comuns amb què es troben els mestres per desenvolupar la seva tasca?**

Actualment, un dels principals problemes és que tenim molta població estrangera i no podem oferir més hores de castellà per estrangers. I, per altra banda, a vegades el treball amb la UNET és una mica complicat, ja que tot el que sigui relacions amb l'exterior, tot i estar reglat i pautat, és complicat. Sobretot quan la gent ha de fer pràctiques, les quals no es poden realitzar fora, i això fa necessari ajustar totes les activitats a una persona que està privada de la llibertat i és una mica complicat.

- **D'on prové el fons de la biblioteca?**

Prové de moltíssimes fonts. Per una banda, de compres realitzades pel centre en funció del pressupost del qual es disposa i, per altra banda, es produeixen moltes donacions. Les donacions poden ser de gent de casa que doni uns llibres que ja no llegeix o bé llibres de nens petits que ja no es llegeixen. Per tant, arriben llibres de tots tipus, com els infantils. Llavors el que fem és aprofitar la campanya de joguines que fem per Nadal per als interns. També hi afegim aquests llibres. Tanmateix arriben donacions del Parlament de Catalunya, de la mateixa biblioteca municipal de Tarragona, de donacions particulars i llibres que nosaltres mateixos comprem. Per exemple, ara mateix, els interns estan molt engrescats amb els llibres d'autoajuda; doncs, procurem comprar llibres d'aquest tipus que, de vegades, també van bé per reflexionar.

- **També rebeu diaris cada dia?**

Sí, rebem diaris i revistes cada dia. Els interns cada dia poden llegir tant revistes com diaris. No hi ha cap tipus de restricció en aquest sentit, és a dir, tots els diaris que estan al mercat poden entrar aquí dintre. El que passa és que tot entra pel fons de biblioteca. Un intern que vulgui una revista, haurà d'acudir a la biblioteca on la revista serà revisada full per full a fi que no pugui entrar res mitjançant la revista.

ENTREVISTA A ELISEU VILLACORTA (JURISTA CRIMINÒLEG DEL CENTRE PENITENCIARI DE TARRAGONA):

○ **Quina és la seva tasca a l'interior de la presó?**

Primer de tot cal precisar que sóc un jurista criminòleg i la meva feina al centre es podria dividir en dues tasques. Per un banda, l'assessorament jurídic, és a dir, assessorar legalment la direcció del centre, establint com una mena de gabinet legal. Per aquest motiu, hem d'aconsellar en totes les decisions que es prenen a la presó i de tots els acords que s'estableixen respecte la vida de l'intern. Per tant, supervisem l'organització de la presó i les decisions concretes que es prenen per a cada pres.

I, per altra banda, la tasca que comprendria l'aspecte de criminòleg correspon a totes les decisions que s'han de prendre en relació a com ha de ser el compliment de la pena de cada intern dins la presó, o és a dir, quan una persona ingressa a la presó s'ha de decidir primerament en quin mòdul se l'ha d'ubicar. Per prendre aquesta decisió, has de conèixer quin és el seu historial, o quin és el seu grau de perillositat, si té algun tipus de clàusules establertes pel jutge en la condemna... Per tant, fas un primer estudi amb la documentació que t'arriba del jutjat, l'entrevista que li fas a un intern i el seu historial(si és un intern perillós, si pot garantir una convivència ordenada, si és problemàtic...); llavors, en funció de les conclusions que puguis extreure (grau de perillositat, el grau de problemàtica que pot comportar o si es tracta d'un intern primari, que no ha estat mai a la presó) decidim si destinar-lo a un lloc o a un altre.

La presó està distribuïda en diferents departaments, i la ubicació es decideix també en funció de la seva conducta, és a dir, els interns que tenen bona conducta estan en un mòdul, els que estan a punt de sortir de permís o que ja estan sortint de permís es troben en una altre i els interns que tenen una conducta més conflictiva en un altre.

Un cop l'intern està ubicat a l'interior de la presó, depèn de si preventiu o penat, nosaltres desenvolupem una tasca o una altra. Amb els preventius, que són aquells que estan esperant el judici i, per tant, gaudeixen de la

presumpció d'innocència, nosaltres només realitzem l'observació i no podem fer tractament; tractament en el sentit de diagnosticar per quin motiu aquella persona ha ingressat a la presó i mirar de programar una sèrie d'activitats, bàsicament intervencions psicològiques, per evitar que aquesta situació es torni a produir, és a dir, que aquesta persona torni a reincidir i torni a ingressar a la presó. Cal tenir en compte que aquest tractament sol l'aplicarem als penats, que són aquells que estan condemnats amb una sentència ferma per part del jutge, el qual ens ordena que aquell pres ha suportar una determinada sentència, que és la condemna a uns determinats anys de presó en funció del delicte que han comès.

Arribats en aquest punt, nosaltres fem un estudi de la sentència, ja que el simple fet de conèixer la tipologia delictiva ja ens dóna informació i ,a més, el tractament no serà el mateix per a una persona violenta que per una que ha comès un robatori o una agressió sexual, o el que més abunda últimament, que és la violència domèstica... Després intentem conèixer al màxim la personalitat i el motiu que el va portar a cometre el delicte.

Seguidament, s'ajunta tota aquesta informació, que no recullo jo només sinó que és recull a través dels equips de tractament. A partir de tota la informació recollida per tot l'equip, decidim quina classificació se li dóna, és a dir no parlem únicament d'ubicació, sinó del grau de tractament que ha de rebre l'intern. Podem distingir tres graus de tractament: el de primer grau (per interns perillosos destinats al departament de règim tancat); el segon grau (que és el règim ordinari, el qual engloba tots aquells interns que no estan en condicions de sortir encara al carrer i han de realitzar algun tipus de tractament abans d'iniciar les sortides a l'exterior), i el tercer grau (són interns que estan en condicions ja de sortir i que són ubicats a la secció oberta: surten a treballar cada dia, vénen a dormir i, a banda, han de realitzar totes aquelles activitats de tractament que nosaltres els programem. No pel fet d'estar en tercer grau, no han de fer res més: moltes vegades se'ls programen sessions psicològiques i han de compaginar la seva vida laboral amb aquestes.). Les sessions psicològiques que podem programar poden ser molt variades: poden ser a l'interior del centre o a

fora, com visites a centres d'assistència a toxicòmans, o altres recursos que nosaltres pensem que poden ajudar a afrontar alguna mancança d'aquest pres, per exemple, si té problemes amb l'alcohol, li programem visites a reunions d'alcohòlics anònims o a psicòlegs especialitzats en la qüestió de l'alcoholisme. A l'interior, pràcticament tots els programes estan dirigits per psicòlegs. Vull dir que quan parlem de tractament, principalment ens referim a intervencions psicològiques.

Hi ha diferents tipus de programa específics en funció del delicte comès, com un per als delictes violents. Per aquelles persones que han comès un homicidi, assassinat, violacions o qualsevol tipus de delicte contra les persones, hi ha un programa específic terapèutic en que s'intenta abordar aquelles mancances o aquell dèficit cognitiu o d'intel·ligència a fi d'observar per quin motiu va actuar d'aquella manera en el moment concret del delicte i així intentar que ho superi. També hi ha un programa pels agressors sexuals, els que han ingressat per violacions, abusos de menors...; un per tractar la violència domèstica, que és el que més abunda actualment i, a banda, tenim també el programa de toxicomanies, que és un denominador comú en tota la població reclusa. Pràcticament, les drogues sempre tenen una influència d'una manera o una altra en l'activitat delictiva; el programa de l'alcohol, adreçat a aquells que tenen problemes amb aquesta addicció, i és que hem de ser conscients que molta gent ha comès delictes sota els efectes de l'alcohol. Es tracta de gent amb una vida normal i, en arribar a consums d'alcohol abusius, perden el control i fan bogeries.

Un cop feta la classificació, comença la seva fulla de ruta de compliment de la condemna. Per exemple, un que classifiquem en tercer grau pot sortir a treballar, però està sotmès a una sèrie de controls i condicions: ha de venir a dormir, té un control horari (ha de tenir a les hores que li marquem); si li poden fer analítiques per comprovar el consum de drogues o d'alcohol, també ha de presentar-se a les entrevistes i programes que nosaltres pactem, tal i com ja t'he esmentat...I portarà una conducta normalitzada, adaptada al règim del departament. Això és el que determinarà com compleix la condemna. Si té un bon compliment de condemna, cada vegada

nosaltres li anirem donant més esferes de llibertat: li podem ampliar l'horari per estar a l'exterior i, fins i tot, pot arribar a quedar exempt de venir a dormir al centre per les nits. Un nou sistema que s'està adoptant ja avui en dia a la pròpia presó de Tarragona consisteix que aquest interns estan sotmesos a controls telemàtics: a través del telèfon fix enrotllat amb un aparell de control, nosaltres informàticament podem saber l'horari d'entrades i sortides de l'intern mitjançant una polsera que porten adherida normalment al canell; alguns la porten al tornell. Ara mateix, a Tarragona tenim 12 interns sotmesos a aquest control i, a nivell de Catalunya, hi ha bastants més casos. I és que la manera més freqüent d'evadir-se actualment de la presó, són les fugides durant els permisos. Per aquest motiu, la tasca que nosaltres realitzem és observar, determinar la perillositat i les possibilitats que té de no tornar (el risc de fuga).

Normalment, si determinem un risc alt, no concedim el permís de sortida, però moltes vegades ens equivoquem amb el nostres pronòstics, perquè aquell intern ja ho tenia ben planejat o perquè comet una fetxoria i les conseqüències negatives, si l'enganxen, serà una situació molt pitjor, perquè tot i que es tracti d'una ximpleria, com la discussió en un bar, si hi intervé la Guardia Urbana i el detenen suposaria tornar cap a dintre i no poder sortir a exterior.

- **Pensa que l'ambient econòmic i cultural és el que ha influït en la majoria d'interns a delinquir; és a dir, abunden els presos amb un nivell cultural , social i/o econòmic baix(atur...)?**

Sí, per suposat. Precisament es aquí on hem d'intervenir. És més; de vegades, ens trobem amb interns que psicològicament no tenen cap deficiència, ni a nivell congntiu, però tenen un entorn o una família que des de sempre s'ha dedicat a la delinqüència i, llavors, la nostra tasca és extreure l'intern d'aquest ambient i buscar-li un altre més afavoridor, per tal d'evitar que torni una altra vegada a recaure.

I és que el problema és aquest. En molts casos es tracta d'una qüestió d'aprenentatge, com un "modus vivendi".

Però, de vegades ens es més difícil tractar tots aquells casos de persones de bona família. I se'ns escapa, perquè és molt més difícil de cercar la motivació que els porta a realitzar un delicte. A més, encara no hi ha estudis suficients per determinar què està passant en la societat actual perquè els joves s'hagin de divertir de determinades maneres.

- **Quantes persones formen el suport psicològic? I quines són les diferents àrees que el componen?**

Funcionem en petits equips. En principi, hi ha un equip per a cada departament (un per al departament especial o de règim tancat, un per a la secció oberta i un altre per a la resta de mòduls): l'equip de tractament (compost per un jurista criminòleg, el qual realitza les funcions esmentades fins al moment i determina el grau de perillositat de l'intern; un psicòleg, que fa l'estudi en profunditat de la personalitat de l'intern; un educador, que es el guia del pres a l'interior del centre, el que li marca les activitats que pot realitzar i fa funcions de tutoria; i un treballador social, que és l'encarregat de facilitar la connexió entre l'intern i el món de fora, és a dir, quina és la seva situació a l'exterior, com és la seva família, de quin tipus de suport pot disposar quan surti de la presó...).

En total, la presó disposa de 4 psicòlegs, 2 juristes criminòlegs, uns 8 educadors i treballadors socials: hi ha un equip dedicat a la presó (compost per 3 persones), i la resta desenvolupen mesures penals alternatives.

- **Pel que tinc entès, a l'interior de la presó s'ha de realitzar una avaluació continuada dels interns durant tot el seu empresonament. És així?**

Mira, tenim un instrument per avaluar contínuament un intern. S'anomena Sistema d'Avaluació i de Motivació Continuada (col·loquialment anomenat SAMC). Aquest sistema el que intenta és avaluar o determinar, de forma numèrica, quina és la conducta i el comportament de l'intern en relació al programa de tractament que s'hagi seleccionat per a aquest, tenint en compte les seves característiques. Nosaltres els diem que amb les

seves característiques o amb la seva problemàtica, ha de fer una sèrie d'activitats i ha d'assistir a una sèrie de programes. Partim de la base que el tractament és voluntari; el que passa és que la voluntarietat aquí és relativa i, si realment no s'avenen al programa de tractament que els hem marcat, no podrà obtenir beneficis penitenciaris, no podrà tenir sortides, no podrà gaudir la llibertat condicional ni el tercer grau... De manera que quedaria limitada la seva trajectòria penitenciària.

Bé, centrant-nos en el tractament. Per exemple, davant d'un cas en què detectem que un intern va cometre el crim perquè quan beu es torna violent i, per tant, té un problema amb la beguda, prescrivim a l'intern que ha de fer el programa de delictes violents i diàriament ha d'assistir en aquest programa, el qual es realitza en una determinada franja horària. També ha d'anar al programa per tractar el seu alcoholisme. Llavors, els programem una sèrie d'activitats escaients i, si l'intern ho accepta, nosaltres li preparem una sèrie de beneficis afegits per recompensar el bon comportament i la bona evolució, o sigui, li programem ja quan començarà a sortir de permís.

- **Quins són els criteris adoptats per efectuar aquesta avaluació? I que condiona aquesta avaluació: reducció de condemna, permisos de sortida, concessió de la llibertat condicional...?**

Com valorem l'avaluació continuada...? Es fa amb una periodicitat trimestral, és a dir, cada trimestre l'intern és avaluat sobre les activitats que fa en tres aspectes: el nivell d'assistència, el rendiment (si quan hi va fa alguna cosa més que escoltar; si participa ens els exercicis que es fan en la intervenció) i l'actitud (si té una actitud positiva per realitzar el treball). En funció d'aquests paràmetres, es fa un càlcul numèric i, depenent del resultat, se li atorga un nivell del SAMC. En funció del nivell del SAMC, se li concedeixen una sèrie de beneficis. Distingim quatre nivells de SAMC: A, B, C i D. Ells beneficis que podran anar obtenint són: comunicacions familiars extres, perquè ells tenen una sèrie de comunicacions fixes al mes, que són les mínimes determinades per la llei, però amb bon comportament en poden aconseguir més: avenç del període de llibertat condicional, avenç del

permisos de sortida, possibilitat de rebre més trucades telefòniques, possibilitat de participar en sortides programades, les quals són sortides d'un grup d'interns acompanyats de professionals i és una forma de preparar les sortides i donar-los, poc a poc, més autonomia (es realitza de forma progressiva: primer surten acompanyats de professionals i després ja surten sols)...

- **Amb quina periodicitat es donen les entrevistes que els permeten realitzar aquesta avaluació? Quanta estona acostumen a durar? Considera que són suficients per avaluar el pres?**

Jo valoro molt l'entrevista, però realment a mi el que em toca es contrastar tota la documentació que jo tinc (la documentació penal, la seva història...) i l'he de contrastar amb la realitat. De totes formes, a mi l'entrevista sí em dóna molta informació: primer de tot, em dóna informació verbal (el que et diu i el que no et diu); després em dóna informació no verbal (observant l'actitud que adopta l'intern). Tot plegat et proporciona molta informació.

Quant al temps, calculo que una entrevista de classificació pot durar una mitja hora llarga. Cal tenir en compte que algunes són més complexes que d'altres, especialment si parlem de delictes violents, en què normalment, quan aflora una conducta violenta, és fruit d'una problemàtica que s'ha anat deteriorant amb el pas del temps. I s'allarguen perquè intentes trobar la causa o el motiu pel qual s'ha arribat a aquesta situació.

Jo tinc una pauta d'entrevista: tinc en compte si ha estat detingut altres vegades, si ha estat condemnat anteriorment, quin tipus de delicte ha comès, quina és la motivació del delicte, com veuen la seva activitat delictiva (si la reconeix o no, si es penedeix...)...Tot això són eines per començar a treballar. Però clar es diferent tractar aquell que et reconeix clarament la motivació del perquè ho fa fet, que aquell que no reconeix ni haver comès el delicte, amb la qual cosa ja et posa una barrera per arribar a conèixer què el va portar a realitzar el delicte.

Una qüestió molt destacada últimament és la responsabilitat civil: Últimament s'està protegint molt la víctima, al perjudicat del delicte, de tal manera que s'han fet modificacions de la llei que obliguen a les persones condemnades a indemnitzar les víctimes i, en el cas que no ho facin, no poden obtenir beneficis penitenciaris. I és una qüestió que a mi em toca controlar: si han pagat o no la víctima. Però clar, hi va haver molta polèmica perquè introduir aquest requisit per accedir a una bona vida penitenciària era una diferenciació entre rics i pobres, és a dir, qui tenia mitjans obtenia beneficis i qui no en tenia no podia accedir-hi. Però, en l'actualitat, s'ha moderat o modulat una mica: aquell que ha pogut pagar i no ha pagat no obtindrà cap tipus de benefici, però aquell que no ha pagat perquè realment no tenia mitjans per costejar la indemnització es determina que sí podrà obtenir el tercer grau sempre que es comprometí que, en el moment que surti fora i disposi d'una feina, començarà a pagar. I és el que s'està fent. Si es compleixen totes les altres condicions, aquest anirà obtenint beneficis i se li acabarà permetent sortir a treballar amb el compromís ferm que pagarà. A mesura que comenci a pagar, s'estableix un acord amb el tribunal i pagarà una quantitat de la xifra total al mes a la víctima.

Altres qüestions que m'interessen en l'entrevista són la consumició de drogues (o no) associats al delicte. També quina és la seva vida a l'exterior (ja que evidentment el nivell o l'entorn cultural o social moltes vegades és associat a la delinqüència i, si continua vivint en aquest entorn marginal, jo m'he de preocupar per quan surti fora, perquè no s'haurà allunyat d'aquestes influències. I si continua en les mateixes esferes, per exemple de cercle d'amics que el portaven a cometre petits robatoris, hi ha un risc molt alt que es torni a reproduir la situació de reincidència). També m'interessen temes com l'agressivitat, quina perillositat hi ha, quines situacions pot produir fora...

Amb tota la informació que em dona, intento fer una projecció de què serà d'aquesta persona quan surti.

- **Sovintegen els presos d'altres nacionalitats? De quines i per quins delictes?**

Doncs, en aquest precís moment, un 40% de la població reclusa és estrangera. I és cert que, en funció de les nacionalitats, s'estan especialitzant en un delicte o un altre. Per exemple, en el tràfic d'estufaents, diferents nacionalitats s'han especialitzar en un tipus concret de droga: els marroquins o sub-saharians s'han especialitzat en el tràfic de haixix i, per altra banda, els romanesos s'han dedicat més aviat a robatoris en cases habitades i altres delictes d'aquesta mena.

- **Quina és la condemna més llarga que es pot aplicar a un pres, segons la llei vigent?**

El màxim de compliment de condemna actualment a Espanya és de quaranta anys en els pitjors dels casos, sigui quina sigui la sentència (encara que siguin 300 anys). En principi, aquesta condemna de quaranta anys no es pot reduir. El que sí pot ser és que la compleixi en situacions molt semblants a llibertat, però en cap cas en llibertat total, podria ser una llibertat condicional. I, segons la legislació que hi ha ara, és molt improbable que un intern condemnat a quaranta anys accedeixi a la llibertat condicional, perquè s'han introduït reformes penals per delictes de condemnes tant llargues (en general són associades a delictes de terrorisme). Se'ls aplica els beneficis penitenciaris sobre la totalitat de la condemna imposada, és a dir, per calcular quan li tocarà la llibertat condicional, partim dels, per exemple, 1000 anys de condemna amb la qual cosa les tres quartes parts de 1000 anys, que seria el que li tocaria de llibertat condicional, són 750, per tant arriba primer als quaranta anys de compliment màxim que no a la possible llibertat condicional. En conclusió, la pena màxima a Espanya actualment és de quaranta anys i aquest tipus de condemnes llargues tenen una normativa molt rigorosa, de tal manera que és pràcticament impossible arribar a la llibertat abans.

- **Vostè, com a criminòleg, a partir del contacte amb els interns, coneix els seus costums i les seves relacions? Per exemple, que els que han comès un delicte de violació són molt mal considerats pels altres presos?**

A veure, existeix el que s'anomena el codi del reclús, és a dir a dins de la presó hi ha una mena de normes no escrites que entre ells funcionen. Per exemple, el delator està mal vist, el que dona informació als funcionaris també, els que estan per delictes sexuals estan en l'escalafó últim de la població reclusa; el que s'aprofita del dèbil també està mal vist. També estableixen codis de comportament entre ells: de préstec de coses, de mercaders...

Pel que fa als violadors, quan jo vaig ingressar, fa vint anys, els que estaven per delictes de violació, els tenien separats de la resta com a protegits. Però, a poc a poc, s'ha anat normalitzant la situació i ara conviuen amb normalitat amb la resta d'interns. Actualment, no es produeix cap tipus de represàlia, a no ser que sigui verbal, però no es passa dels insults.

- **Són freqüents els casos de violació entre els interns? Acostumen a denunciar-ho els qui ho pateixen?**

Jo, en la meua vida professional, que són 21 anys, he vist una sentència condemnatòria per un cas de violació entre interns. És possible que existeixi i que a nosaltres no ens arribi, però, sincerament, ho desconec. Suposo que sí es produeixen, la por a represàlies o respectar el codi de no delatar fa que no t'ho pugui concretar massa.

- **I les baralles són freqüents? Per quins motius s'acostumen a donar: per drogues, per diners, per robatoris...?**

La de Tarragona és una presó petita i les baralles no sé amb quina freqüència es poden produir, però acostuma a tractar-se d'episodis aïllats. Normalment s'originen per deutes entre ells, per tràfic de drogues...

- **Considera que entre ells s'arriba a donar una relació de veritable amistat o simplement es tracta de convivència o d'una forma de defugir la soledat?**

No. Jo crec que entre ells es desenvolupa una amistat com en qualsevol relació normal. Bé, normal tenint en compte el món tancat en el qual estan vivint. Però les situacions de solidaritat segurament són més profundes que en altres entorns. A més, està demostrat que, en situacions extremes, l'afecte que una persona pot agafar amb un altra és superior a la que pugui ser una amistat en altres ambients que no afavoreixin tant el contacte. Per altra banda, personalment trobo que és tan difícil trobar un bon amic a dintre com a fora.

- **Com consideraria la seva relació amb els funcionaris? De respecte, de indiferència, poc respectuosa...?**

S'observa respecte i, en presons petites, com és el cas de la de Tarragona, hi ha una relació més humana i més de proximitat. I això afavoreix el que sigui poca la població que hi ha, que puguis destinar més temps a parlar amb ells, que no sigui una relació tan freda com podria ésser una relació professional pura i dura.

- **Són freqüents els casos d'homosexualitat?**

Aquesta és una qüestió que no et puc contestar, perquè la desconec. A més, això ho vivim amb normalitat, de la mateixa manera que es viu al carrer, és a dir, no ens preocupa la seva opció sexual, sempre i quan no vagi lligada a la seva activitat delictiva, com passaria en el cas d'un pedòfil o d'un agressor sexual.

- **Quines són les expectatives dels presos en sortir de la presó?**

Primer de tot, sortir. És el principal objectiu que tenen, i totes les seves energies les destinen a aconseguir aquesta fita.

- **Després d'un llarg internament, pensa que és fàcil adaptar-se novament a la societat?**

Cal tenir en compte que els efectes d'estar a la presó són molts i és produeix un desconeixement total del que passa fora. Jo, en alguna sortida, m'he trobat amb casos d'interns que feia molt de temps que no tenien contacte amb el món exterior i queden impressionats per coses com el nou mobiliari urbà o semàfors nous, dels que sonen, és a dir, els criden l'atenció una sèrie de coses que ells no havien viscut.

En l'última sortida en què vaig acompanyar un grup d'interns a fer una visita a l'Atenció a la Víctima, on es trobaven casos de dones afectades per violència domèstica -els duem allà perquè coneguin l'altre part del delicte, la víctima, i quins efectes té el seu delicte sobre la víctima-. Un dels interns, quan vam arribar, em digué: "754". Jo el vaig preguntar: "754, què?" i em respongué: "754 passes hi ha des que hem sortit de la presó fins que hem arribat aquí". I és que la seva vida quedava limitada als 100 passos que hi pot haver al pati, i el seu afany de llibertat arribava fins al punt de fer-lo contar les passes que havia fet.

ENTREVISTA A RAFAEL LÓPEZ (METGE DEL CENTRE PENITENCIARI DE TARRAGONA):

- **En quina zona s'ubica la infermeria?**

D'acord amb les característiques arquitectòniques del Centre Penitenciari de Tarragona (té forma de creu) els Serveis Sanitaris es troben localitzats en una ala de l'esmentada creu.

- **De què disposen els Serveis Sanitaris?**

Els Serveis Sanitaris disposen de:

- Consultori Mèdic
- Consultori d'infermeria
- Sala de Cures i Exploració
- Oficina d'administració
- Sala de radiodiagnòstic
- Dispensari de Medicació Controlada i Metadona
- Farmàcia
- Consulta d'odontologia: és polivalent i, a la vegada, passa visita l'optometrista.
- Sala d'observació mèdica , habitació condicionada per a casos de patologia aguda que necessiten assistència continuada.
- La infermeria es troba ubicada en una altra ala del centre, compte amb onze llits, cambra d'estar (TV, frigorífic, microones...), cambra de bany (banyera, dutxa...).

La infermeria es troba adaptada a les necessitats del centre. En ella estan ingressat pacients amb patologia crònica controlable, amb patologia psiquiàtrica menor, minusvàlids físics i psíquics, postoperables en període de convalescència i pacients en edat avançada.

- **Disposen únicament dels estris i els medicaments bàsics?**

Els Serveis Sanitaris del centre actualment estan considerats i equiparats als Centres d'assistència familiar i comunitària. Disposen dels mitjans tècnics i assistencials idèntics a un Centre de Salut.

Per altra banda, cal afegir la disponibilitat d'un aparell de RX, que facilita el diagnòstic més ràpid.

Cal ressaltar que la Farmàcia del Centre té les mateixes característiques i funcionament que una privada. I es gestiona pels Serveis Mèdics. Els medicaments són sol·licitants als Laboratoris Farmacèutics de referència.

- **Quants professionals sanitaris hi treballen? Fan torns?**

El centre disposa dels següents professionals:

- Tres metges especialistes en Medicina Familiar i Comunitària
- Tres infermeres
- Dos auxiliars de clínica
- Una auxiliar administrativa
- Un metge col·laborador i especialista en odontologia
- Un metge col·laborador i consultor especialista en psiquiatria
- Un metge col·laborador i consultor especialista en pneumologia (TBC)
- Un metge col·laborador i consultor en Medicina Interna (HIV)
- Un diplomad optometrista col·laborador

Existeix un torn rotatori. Els dies laborals existeix la presència física d'un metge, un infermer i una auxiliar de clínica des de les 7h. fins les 21.30h.

Els caps de setmana i interfestius setmanals hi ha un diplomad d'infermeria de presència física i un metge de guàrdia localitzable.

Les nits són cobertes amb un metge localitzable per respondre qualsevol tipus d'urgència.

- **Quines són les malalties més usuals o freqüents?**

Les patologies més rellevants són les relacionades amb la coinfecció del Virus d'immunodeficiència Humana i el Virus de d'hepatitis B i C. També la Drogodependència i les malalties relacionades amb la patologia bucal.

- **Hi ha molts problemes relacionats amb el consum de drogues?**

És evident que existeix un problema greu relacionat amb les drogues, però no és específicament notori en el funcionament d'un centre penitenciari. Les persones que ingressen a la presó de vegades consumeixen drogues abans d'entrar, fruit de l'ambient, l'educació rebuda i, en general, les circumstàncies particulars.

La drogodependència és una malaltia que es genera i es desenvolupa en la societat i un dels seus finals és d'ingrés a la presó.

- **Quin tractament els ofereixen? Creu que realment aconsegueixen curar-se d'aquesta addicció?**

Actualment existeixen els següents tractaments específics:

- Programa de Manteniment de Metadona (PMM)
- Programa d'intercanvi de Xeringues (PIX)
- Programa específic i individualitzat amb Antagonistes Opiacis (Nalaxona)
- Programa de Suport i Reforç Psicològic (EDIT)
- Programa de Prevenció de Suïcidis
- Departament d'Atenció Individualitzada (DNAE)

Hem de ressaltar que els programes abans esmentats són operatius i integrats en el Sistema de Salut. El problema més gran rau en el fet que una majoria de pacients es neguen a ingressar en algun dels tractaments terapèutics.

En el nostre centre, ens trobem en un recinte clos on es pot controlar i individualitzar el tractament tenint constància que una assistència continuada i vigilada ha donat bons resultats, però no hem d'oblidar que el pacient no està indefinidament en aquesta bombolla, i més aviat o més tard tornarà a la realitat de la seva vida anterior.

Malgrat tot, existeix un seguiment per part dels Recursos Externs, els quals en col·laboració amb els Serveis Socials Penitenciaris intenten pal·liar les dificultats amb què s'enfrontarà el reclus a la sortida del Centre Penitenciari.

- **Els casos de drogodependència han augmentat en els darrers anys?**

En general, els Addictes a Drogues Via Parentela (ADVP) han minvat de forma rellevant en percentatge, de la mateixa manera que el consum d'heroïna via endovenosa. Això obeeix fonamentalment als programes abans esmentats, però també al fet associat a la infecció HIV i les seves conseqüències.

D'acord amb l'anterior, s'ha comprovat un augment del consum de cocaïna, la qual habitualment és consumida per via fumada o esnifada. Aquesta forma de consum es deu, de ben segur, a la por a la infecció que es produeix per l'ús de les xeringues compartides. Tradicionalment el consum de cocaïna era específic de determinats status socials, a causa del seu cost elevat. Avui existeix més demanda, la qual cosa la fa assequible a qualsevol nivell social, però la seva qualitat és més dolenta.

Cal remarcar que no existeix un tractament específic per a desintoxicació i deshabitació a l'abús i consum de cocaïna, trobant-nos amb una patologia psiquiàtrica derivada del consum de psicoestimulants.

Un altre punt remarcable és el consum de substàncies psicoactives, conegudes com de síntesi, les quals actualment no comporten un problema social per considerar-les de consum esporàdic i de caps de setmana, però sí un problema assistencial, ja que normalment les conseqüències d'aquest consum no ocasionen un ingrés en la presó, però sí un ingrés hospitalari amb les previsibles conseqüències nefastes.

- **Disposeu de llits per ingressar-hi malalts que ho necessitin?**

Com he comentat anteriorment, el Departament d'infermeria consta de 11 llits, en els quals són ingressats els malalts crònics CEPOC, diabètics, etc., pacients que presenten minusvalies físiques o psíquiques o, simplement, per la seva avançada edat.

Si cal una assistència aguda i supervisada, es disposa de quatre llits a l'hospital de referència de Tarragona i, quan es requereix un tractament

específic, els pacients són adreçats a l'unitat Hospitalària Pavelló Penitenciari (UHPP) de l'hospital de Terrassa.

Quan als malalts psiquiàtrics que precisen hospitalització, es disposen en diversos centres de Catalunya pavellons psiquiàtrics, els quals, tot i que es troben ubicats en el mateix centre, no tenen cap vinculació funcional.

ENTREVISTA A JOSEP MARIA MARTÍ MARTÍ (FUNCIONARI DEL CENTRE PENITENCIARI DE TARRAGONA):

- **Va triar aquesta feina per vocació?**

No. La vaig triar perquè, des del moment en què vaig acabar els estudis, no havia tingut un treball fix. Realment, vaig entrar a treballar a la presó ja de gran, perquè, com a funcionari, sé que tindrè treball fins a jubilar-me.

- **Quants anys fa que treballa a la presó de Tarragona?**

A la de Tarragona, fa 16 anys que hi treballo.

- **Havia treballat anteriorment en un altre centre penitenciari? En quin? I quines diferències troba amb la presó de la nostra ciutat?**

Sí, abans de treballar a Tarragona vaig estar dos anys treballant a la presó de Quatre Camins, a Granollers. Aquesta presó era més gran que la de Tarragona, perquè a Granollers els mòduls acollien uns 240 interns; en canvi, aquí els mòduls comprenen uns 80- 90 presos; per tant, aquest centre és més tranquil.

- **Quin nivell d'estudis se'ls demana per opositar al cos?**

Actualment, a partir del Batxillerat.

- **Quin cos duu a terme la vigilància externa?**

Ara mateix són els mossos els encarregats de vigilar l'exterior de les instal·lacions. Abans que existissin els mossos, era la Guàrdia Civil l'encarregada.

- **Els funcionaris són majoritàriament catalans o provenen d'altres comunitats?**

Ara sí ho són, perquè exigeixen el nivell C de català o el B depenent de la categoria. Cal que sàpigues que hi ha diversos grups: els grup A tenen títols superiors; els del grup B, títols mitjans: cuidar presos...; els del grup C

necessiten el Batxillerat superior i després poden oposar, i els del grup D duen tasques com electricista, paleta, cuiner... dintre de la presó. Després hi ha nivells: comencen des del nivell 12 fins al 18, que és la manera d'anar ascendint dintre de la presó.

- **Considera que el nombre de funcionaris és l'adequat en relació al nombre de presos. Hi ha també personal interí?**

Aquí a Tarragona, sí. Tot i així, hi ha queixes, però jo trobo que està bé. Tan sols el personal interí està format per unes 42 persones. I, en total, devem ser uns 150 funcionaris. També hi ha funcionaris d'àrea mixta, que treballen de dilluns a divendres amb la jornada partida i aquests fan tasques que no estan contínuament en contacte amb els presos, com, per exemple, estar a la cuina, a la porta principal o als tallers.

També trobem tres o quatre mestres, quatre o cinc educadors, el director, tres subdirectors, sis caps de servei, l'administrador, funcionaris que treballen a les oficines, nou caps d'unitat, els monitors que porten els tallers (de pintura, fusteria, ceràmica, i personal laboral, com ara electricistes).

Veritablement, és una gentada pels 350-380 presos que hi acostumen a haver.

- **En què consisteix la seva feina?**

La meva feina principalment és vigilar els interns. Jo quan arribo pel matí, primer de tot he fer recompte i obrir el mòdul als interns que estan una estona al pati fins a l'hora d'esmorzar. Després tanquem les cel·les i els interns van a fer les activitats que tenen :alguns van a tallers, altres van a la biblioteca o es dediquen a practicar algun esport; hi ha alguns que simplement es queden al pati, on tenen lliure accés durant tot el dia.

- **Acudeixen tècnics de reeducació al centre?**

Sí, hi ha educadors, criminòlegs, assistents socials, mestres... i hi ha diverses categories.

- **Per tant, un pres podria treure's una carrera universitària dins de la presó?**

Sí, aquí a Tarragona ara mateix hi ha un noi que està estudiant a distància per Internet (a tots els presos se'ls ofereix aquesta possibilitat). I anualment acudeixen tots els interns catalans a una presó en concret on el professor de cada matèria els examina. I aquesta carrera tindrà la mateixa validesa que una feta a l'exterior.

- **Quin és el seu horari laboral? És molt estressant?**

Cada presó té el seu horari. En aquesta presó en concret fem un horari molt intensiu, però que es compensa amb alguns dies lliures. Per exemple, el meu horari ara mateix és: dijous de 7:30 fins a les 22:00, divendres el mateix horari, i dissabte em tocarà acudir a la nit, de 21:30 a 8:00, i després lliuraré tres dies. Però clar, això és rotatiu. Hi ha cops que et toca treballar en festes, diumenges, cap d'any, Nadal...

Nosaltres tenim, per compensació de festius, uns 16 dies a l'any, nou dies per assumptes propis, un mes de vacances i, segons l'antiguitat, es concedeixen més dies per assumptes propis (jo en tinc dos).

Tot i així, els horaris són molt intensos, tenint en compte que hi ha dies que treballem més de 12 hores seguides, però, en general, no em queixo.

- **Mengen a part dels presos?**

Els funcionaris disposem d'un economat, on podem dinar apartats dels presos.

- **Com és la qualitat del menjar?**

Al centre està bastant ben planificat, perquè són els propis presos els que es fan el dinar. Hi ha un cuiner, que forma part del personal laboral, que els ensenya a cuinar, els vigila, els controla i els indica què ha de fer cadascú. Per tant, mengen prou bé.

- **Creu que realment hi ha un control de drogues dins de la presó?**

A veure, això depèn del cap de servei. Si és un dels més estrictes, acostumen a haver continus controls de droga o escorcolls a les cel·les.

- **Com arriba a introduir-se la droga?**

El més comú és que la introdueixin els familiars durant el vis-a-vis. És, per aquest motiu que, quan s'acaba el vis-a-vis, se'ls fa una radiografia al mateix instant. Si trobem alguna cosa estranya, passen a un departament especial, una cel·la, on el funcionari hi és present i on s'obliga a l'intern a defecar. I els funcionaris hem de trobar si entre els excrements hi ha algun tipus de droga. Altra manera de introduir droga, normalment per part de les famílies, és posar-la a l'interior de pilotes que llencen al pati. Per aquest motiu, pels matins hem de comprovar si trobem alguna pilota.

Una vegada, recordo que a un intern li vaig trobar droga a la vora dels pantalons texans. Jo, sincerament, ni ho vaig notar. Va ser un company que m'ho va indicar. Vam haver d'estripar els pantalons per treure-la.

- **Quina és la substància que més es consumeix allà dintre?**

Realment hi pots trobar de tot: pastilles, cocaïna, heroïna... Anteriorment potser es trobava més l'heroïna, però últimament no se'n consumeix gaire. El que més abunda actualment és la cocaïna.

També hem de tenir en compte que la majoria dels interns estan a la presó per tràfic de drogues.

- **Quines creu que són les millores més necessàries de cara als funcionaris?**

La veritat és que no tinc queixes. Aquest centre està ben organitzat.

- **Doncs, quines creu que són les millores més urgents de cara als presos?**

Tampoc crec que els interns estiguin malament perquè es tracta d'una presó petita. Som bastants funcionaris i no hi ha massa problemes. Home, això també depèn de la professionalitat dels funcionaris perquè sempre n'hi ha algun que porta els presos més a ratlla i els controla constantment, però, bé, això és com passa amb els policies, tot depèn de la persona.

- **Com s'apliquen els càstigs? Quins tipus hi ha?**

Els càstigs s'apliquen a partir de "partes" de comportament. Quan comenten una infracció, s'elabora el parte i es fa arribar a la Junta de Règim, que és l'òrgan que pren les decisions (formada pel director, el subdirector de règim, representants de la Junta de l'Ajuntament, representants dels funcionaris escollits a votació...). Aquests decideixen si és una falta lleu, greu o molt greu. Si la falta és lleu, comporta una amonestació, com pot ser un dia sense activitats o sense sortir al pati. Si és una falta greu, es dona una sanció de set a quinze dies. I, si és molt greu, pot ser una sanció bastant més llarga i s'aplica l'article 44 o 43 i la Junta pot decidir que el pres romangui durant sis mesos en un departament, anomenat departament especial. Allà estan sols, tenen una cel·la aïllada i fan vida allí disposant únicament de entre dues o quatre hores de pati al dia, depenent de la fase en què estan.

- **Creu que són necessaris aquests càstigs?**

Si, perquè sinó seria impossible mantenir l'ordre. A més, estan allí per corregir el seu comportament i fa falta mantenir una mínima disciplina per garantir la convivència.

- **Hi ha casos de càstigs físics?**

No. Ens està prohibit tocar-los. L'únic del què podem parlar és què hi ha situacions extremes que comporten; per exemple, que se l'hagi de lligar. O, és clar, si s'enfronta directament a un funcionari, nosaltres també tenim els nostres mecanismes de protecció: les porres, les manilles, els cascos... Però tant sols s'empren en casos extrems.

- **Com són les relacions entre els funcionaris i els interns?**

Generalment, són bones. Pots parlar amb ells i t'expliquen la seva vida. Com he dit, depèn de cada funcionari, a l'igual que ocorre amb la policia.

- **Són adequades les instal·lacions per les visites vis-a-vis?**

Sí, actualment sí, perquè han millorat les instal·lacions. Anteriorment eren habitacions molt precàries. Ara tant per el vis-a-vis familiar com per l'íntim les instal·lacions han millorat bastant: les han pintat i les han fet més acollidores. I, en el cas concret dels vis-a-vis íntims, han posat una dutxa, un videt i disposen d'un llit de matrimoni.

- **Considera que n'hi ha prou amb una sola al mes?**

No. Normalment en tenen dos. Únicament els que es troben en el departament especial només en tenen una visita al mes. I els interns que es troben en condicions normals, de vegades, per bona conducta se'ls concedeix un tercer vis-a-vis.

- **Hi sovinteja l'homosexualitat entre els interns?**

Això nosaltres no ho sabem. Però, n'hi ha. Per exemple, ara n'hi ha un que sabem tots que és homosexual i, quan un està amb ell, ja ens suposem que és la seva parella. Però, generalment, nosaltres ho desconeixem.

- **S'han donat casos de violació?**

Algun cas n'hi ha, però poques vegades ens assabentem perquè el codi que tenen entre ells és callar. Si ens ho diuen aquell que ha comès la violació es castigat, però, des d'aquest moment, el que ha denunciat el violador es busca problemes amb els companys; per tant, generalment callen. O bé, et demanen que els canviïs de cel·la o si poden estar sols en una, o simplement demanen protecció indicant-te que estan amenaçats. Tampoc són molt freqüents aquestes situacions, però la veritat és que es donen. El problema és que, de vegades, aquests incidents es confonen amb altres més habituals com que un intern li degui diners a un altre i sigui aquest el motiu pel qual està amenaçat. I, és clar, els funcionaris en aquestes situacions ens mantenim al marge.

- **Creu que solament es poden reintegrar fàcilment a la societat –un cop lliures- els presos circumstancials o també alguns dels habituals?**

Evidentment pels que han estat poc temps és més fàcil la reincorporació perquè quan menys temps estàs a dintre menys contacte perds amb el món exterior. De vegades, algú que treballa en una empresa abans d'ingressar a la presó, després de romandre-hi alguns mesos, en sortir l'empresa el torna a contractar. Però els que porten molts anys, quan surten ho passen molt malament. El problema que tenen ells és l'angoixa i la incertesa en sortir al carrer. Perquè, quan portes deu anys a dintre, acostumat a la vida de l'interior de la presó, amb les seves pautes i sabent que disposes de menjar cada dia, un cop fora del recinte no saben afrontar el dia a dia i tornen a reincidir. A més, tot i tenir l'assistent social, aquesta no pot fer gaire, ja que el que necessiten els ex-presidiaris és una llar i una feina, és a dir una oportunitat.

N'hi ha molts que ens diuen que és més dura la vida al carrer que no pas a la presó, on tenen menjar, si fan alguna feina els hi donem cèntims i poden comprar cigarrets, una coca-cola... Però, al carrer s'han d'espavilar.

- **Quins són els tipus de presos que acostumava a haver en el centre penitenciari tarragoní (en funció del delicte)?**

Això, de primera no t'ho puc dir, però normalment la majoria està implicada en el tràfic de drogues. També hi ha bastants violadors i atracadors (que acostumen a ser els més drogadictes). Actualment, hi ha molta gent de fora que trafiquen amb drogues o han dut a terme algun atracament. També sovintegen els membres de bandes organitzades que es dediquen a robar vivendes a l'estiu o a les nits (aquests principalment són de nacionalitat romanesa) .

- **Pensa que la presó els fa tornar més dolents?**

Jo mai he pensat que un reclus es rehabiliti en una presó. Aquesta creença és fruit d'una campanya que fan els polítics per no transmetre la idea que la presó és un medi repressiu. Si realment es volgués rehabilitar els interns, s'haurien de dur a terme altres coses. Se'ls ha d'empènyer, ajudar-los, principalment donar-los una oportunitat. Allí dintre estan bé, però depèn d'ells que, en sortir, no tornin a delinquir.

- **Opina que hi ha interns que més aviat haurien d'estar en un centre psiquiàtric que a la presó?**

Bé, n'hi ha algun, però pocs. En principi, la presó disposa d'una psiquiatra, que ve uns dies determinats. Avalua l'estat mental de cada pres i, si es dóna el cas que algun intern presenta pertorbacions psíquiques, redacta un informe. Llavors, aquests interns es traslladen a un centre especialitzat, a Terrassa. Però, en general, no acostuma a passar.

- **Creu que el trasllat de la presó és escaient i ofereix la possibilitat d'ampliar o millorar les instal·lacions actuals?**

Sí. Bé, tot depèn de com la construeixen, perquè l'actual presó està molt mal estructurada. Aquí comptem amb el sistema radial i ens és molt difícil controlar els interns. El sistema radial distribueix els mòduls i les activitats al voltant d'una zona comuna de forma que els presos d'un mòdul es barregen amb els d'un altre, és a dir, no aïlla un mòdul de l'altre. Per tant, la nova presó l'haurien de construir amb sistema modular, que és la construcció òptima i, és que, amb aquest sistema, els interns dels diferents mòduls no tenen cap contacte entre ells i, quan han d'anar a realitzar les seves activitat, cada mòdul té els seus propis passadissos dissenyats per no coincidir amb presos d'altres grups.

ENTREVISTA A MOSSÈN AGUSTÍ (MOSSÈN DEL CENTRE PENITENCIARI DE TARRAGONA)

- **Quants anys porta treballant a la presó ?**

Al setembre farà un any, perquè fins a la data els encarregats de la presó eren els Mercedaris de Reus, els quals actualment han hagut de tancar la parròquia.

- **Quines són les seves tasques a la presó ? Amb quina periodicitat hi va ?**

Actualment, els diumenges faig l'Eucaristia a les onze i després atenc a persones concretes que em demanen per confessar-se o simplement consell o per parlar. Després, l'equip de voluntaris hem iniciat unes jornades de formació els dissabtes pels matins, per tal de formar a tot aquell que vol donar un cop de mà. A més a més d'això, hi ha una sèrie de voluntaris de molts tipus, com la Creu Roja o gent que ve a fer teatre.

- **L'ajuda algú a dur a terme la seva tasca a l'interior de la presó?**

Sí, compto amb una dotzena de voluntaris. Alguns d'ells fa més de trenta anys que col·laboren amb la presó. Hi ha una persona en concret que fa el seguiment dels processos judicials. A més a més, dues voluntàries vénen cada divendres a d'infermeria a visitar aquells interns que estan malalts. D'altres també col·laboren en la celebració de l'Eucaristia; per exemple, amb els cants. Tots procurem fer el que podem

- **Fa celebracions religioses dins de la presó? En quina zona del centre està ubicada la capella?**

L'Eucaristia únicament se celebra els diumenges i l'escenari és la sala d'actes.

- **Gaudeix de molta assistència?**

Acostumen a assistir-hi entre 20 i 30 interns.

– **Solen respectar la misa?**

Sí, perquè cal tenir en compte que l'assistència és totalment voluntària. I, a més a més, ho fan amb un molt bon acolliment i amb molta atenció.

• **Se fan celebracions de les diferents religions?**

Sí. Bàsicament de la religió musulmana i de l'església Evangèlica, de la qual acudeix un pastor.

• **Hi ha molts interns poc propensos a parlar amb vostè pel simple fet de ser capellà?**

No ho sé... Jo diria que no. Únicament podríem considerar aquesta actitud per tots aquells interns pertanyents a la religió musulmana que no vull dir que estiguin en contra, sinó que ja disposen dels seus imans.

De fet, el que més em va sorprendre en la meva primera visita va ser la docilitat amb què se m'apropaven els interns, és a dir, em donà la sensació que havien de ser menys receptius, però succeix tot el contrari: a qualsevol persona que els ofereixi una mica d'ajuda, ràpidament s'hi aferren.

• **La majoria dels presos són catòlics? Si la resposta és afirmativa, aquests són realment practicants?**

Cada vegada menys. A veure, els que són pròpiament de tradició catòlica, com són les persones del país o del sud d'Amèrica, alguns d'ells segueixen fidels a la religió. Però ara mateix hi ha un gran percentatge d'àrabs, la gran majoria dels quals són musulmans, encara que no tots.

Quant a si són practicants o no, cal que tinguem en compte que la presó ara mateix acull uns 400 interns, tot i que la seva capacitat és de 160. Es tracta d'una massificació vergonyosa, la qual cosa contribueix al fet que no et pugui concretar exactament quants són realment catòlics. Per altra banda, la futura presó que havia d'estar acabada al 2008 encara no s'ha ni començat a construir. Per aquest motiu, per estar sobrepassada de la seva capacitat, estan enviant molts interns a Brians 2, una presó recentment inaugurada.

- **Acostumen a confessar-se els interns?**

Sí, és una de les coses que més demanen. Bé, ells ho consideren confessar-se, però bàsicament el que busquen és parlar, ajuda i , principalment, que els escoltis.

- **Quines són les inquietuds prioritàries dels presos a nivell espiritual?**

Doncs, la majoria reconeixen que s'han equivocat, encara que no necessàriament el delicte comès, és a dir, intenten no parlar del tema. Podríem dir que no es consideren formalment culpables, tot i que hom pot observar que ells tenen un sentit de penediment. Estem parlant en línies generals. Per suposat, hi ha casos concrets que no segueixen aquestes directrius.

- **Ha arribat a establir una amistat amb algun pres? I aquesta ha continuat un cop aquesta persona ha abandonat el centre?**

Bé, la veritat es que fa poc temps que hi assisteixo; així que més que establir una amistat amb un intern, tinc molt bona relació amb dos que es troben en el tercer grau, és a dir, que poden sortir al carrer. De fet, hi ha un que fa dos mesos que viu a casa meva i l'altra ve els caps de setmana o quan té permisos. Aquest últim és amb qui més contacte he tingut.

- **Quina és la franja de edat dels interns que sol·liciten més el seu ajut?**

Hi ha de tot. Generalment són joves, també perquè el percentatge de gent jove que està a la presó es majoritari. I dels quals, el 70% d'ells es troben a la presó per problemes derivats de la drogoaddicció i possiblement, la presó no és el lloc més adient per estar o, si més no, s'haurien de facilitar més plans de reinserció. Em refereixo al fet que hi hauria d'haver una mena de presó més aviat enfocada a la reinserció i a intentar pal·liar les drogodependències.

ENTREVISTA A INTERN DEL CENTRE PENITENCIARI DE TARRAGONA (NO ES DESVELA LA SEVA IDENTITAT PEL DRET A LA INTIMITAT):

- **Per què estàs aquí? En situació preventiva o de condemna? Si és condemnat, a quants anys de pena?**

Estic condemnat a 18 anys per tres robatoris amb violència. Tot i així, estic esforçant-me per aconseguir estar al carrer abans. Confio que siguin menys anys.

- **Quant temps portes en aquesta presó?**

Una mica més d'un any.

- **Has estat alguna altra vegada a la presó? En quina? Quines són les diferències amb la de Tarragona?**

Sí, sóc reincident. A més a més de a Tarragona, he estat al centre penitenciari d'homes de Barcelona i al de Quatre Camins. En aquestes dues presons hi ha molts més presos que no pas a la de Tarragona i, per aquest motiu, és millor la presó de Tarragona. En ser petita, s'obté un tracte més personal i familiar i els problemes com les baralles són menys freqüents.

- **Podries explicar-me un dia normal a l'interior de la presó?**

El meu cas és especial, perquè jo faig moltes activitats. Sóc una persona que necessita estar ocupada. Jo no podria estar, com alguns ho estan, al pati sense fer res. Per aquest motiu, després d'esmorzar vaig al Punt Òmnia, que és l'aula d'informàtica. Allí qui vol treballa i qui no, si més no, passa l'estona. A mi concretament m'agrada anar-hi. Fem activitats amb l'ordinador o veiem pel·lícules i després ens fan debatre cadascun dels temes que s'hi plantegen.

- **Quin gènere de pel·lícules acostumeu a veure?**

De tot tipus: des d'una història d'amor a una de violència policíaca, atracaments.... El fet de tractar amb pel·lícules relacionades amb delinqüència, ens ajuda a fer debats més interessants.

L'última pel·lícula que hem vist era *Memòries de una Geisha*. Estava bé. A mi em va agradar.

Després estudio anglès. A mi mai se m'ha donat bé, però és una cosa que m'agrada molt. A més a més, m'agrada molt escriure i llegir; per aquest motiu, vaig sovint a la biblioteca.

▪ **Quines són les condicions de les cel·les?**

Són cel·les per quatre persones. Disposen d'unes lliteres i un lavabo. En principi, el grup de cada cel·la es va formant per afinitat i, si hi ha cap problema de convivència, el grup amb què dorms i, sense posar-te cap traba, et deixen canviar. En principi, a l'interior de la presó disposem de molta llibertat, tot i estar sotmesos a condicions contràries a la llibertat.

▪ **Treballes a l'interior de la presó? Com és la remuneració? Pots disposar d'aquests diners a l'interior de la presó? A què els pots destinar?**

Sí, hi treballo. Sempre que tinc temps, vull guanyar-me les coses, a diferència d'altres que agafen la via fàcil i demanen a les famílies que els ingressin els diners. A mi no m'agrada, perquè ja té prou disgust la meua família que jo estigui aquí. Per aquest motiu, estic a la brigada de neteja. Els qui la formem ens encarreguem de netejar tots els espais que tenim en comú tots els presos. I bé, el sou és el que es pot esperar cobrar aquí dins. Concretament, a la brigada de neteja rebem uns 80 euros al mes, però aquí dintre tampoc ens cal molt més. Pensa que un cafè potser val 0,20€. I els diners els podem destinar a qualsevol cosa. Disposem de l'economat, on podem comprar diferents productes o podem comprar menjar o roba. I, si volem alguna cosa que no es trobi en aquell moment al centre, podem fer un encàrrec i ens ho porten. Per exemple, molts es demanen bambes de marca.

Per tant, jo treballo perquè, si necessito comprar alguna cosa, no hagi de dependre de la meua família. I és que hi ha alguns que jo sento trucar als

seus pares per demanar que els hi portin diners o els pegaran. A mi em fa moltíssima ràbia, perquè realment aquí a la presó no hi ha res d'això.

▪ **Hi ha drogues a la presó? Com s'introdueixen i com s'adquireixen?**

Sí, per suposat que n'hi ha. És una realitat que ja se sap. Però, per altra banda, et diré que hi ha molta menys droga de la que la gent es pensa. Vull dir que, de vegades, dóna la sensació que a l'interior hagi un tràfic de drogues enorme i no és així. Succeeix com al carrer. Hi ha gent que se'n pren, n'hi ha que la passa...

Pel que fa a la qüestió de la forma d'adquisició aquesta es fa de diverses maneres: a través del vis-a-vis, mitjançant pilotes que es llencen al pati des de l'exterior. Anteriorment, quan els familiars ens podien entrar menjar, aquests se les sabien totes per camuflar la droga; per exemple, introduïen cocaïna entre dos talls de mortadella o injectaven a una taronja Whisky. I, per aquest motiu, es va prohibir que s'entressin més paquets a la presó.

▪ **De quant de temps disposeu? Quines activitats podeu realitzar?**

Realment disposem de tot el temps que vulguem, llevat de l'hora dels menjars o de les sessions de tractament. Però jo personalment, no sóc d'estar al pati, com fan alguns. Jo necessito fer alguna cosa, estar ocupat. Per tant, a les hores que d'altres estan al pati, jo estic treballant a tallers. Les activitats que poden realitzar al pati són les mateixes que en un pati d'escola: jugar a futbol, a bàsquet, passejar, simplement estar assegut, estar xerrant amb els altres...

▪ **Quins càstigs s'acostumen a aplicar per una infracció?**

Cal que sàpigues que la presó té un departament especial amb unes condicions més estrictes que el mòdul en què jo estic. Quan un comet una infracció, se'l pot castigar des de dos dies sense activitats fins passar un mes al departament especial, depenent del grau de gravetat de la infracció comesa.

- **Disposeu d'assistència sanitària urgentment quan teniu un problema? Saps si 24 h?**

No sé si els metges estan a la nostra disposició les vint-i-quatre hores, però em sembla que hi ha alguna ADS. De totes formes, en principi, si tens algun problema, pots solucionar-ho bé. Jo diria que t'atenen a qualsevol hora que ho necessitis, sense posar-te cap entrebanc.

- **Quines millores introduiries a la presó?**

Penso que la presó com està actualment, si més no aquesta, està molt bé, és a dir, hi ha poques normes però clares i la majoria són regles que a l'exterior també hauries de seguir. A més a més, disposem de moltes possibilitats, activitats, tallers... Jo canviaria l'actitud d'alguns presos, perquè n'hi ha que els senten dir que estan aquí per culpa del jutge. Jo penso que no és veritat: estàs aquí per les teves accions i, quan més triguïs a acceptar-ho, pitjor.

- **Com veus les relacions entre els interns? Acostumen a ser bones?**

La relació de convivència, en general, és bona; amb uns més que amb d'altres, com passa en qualsevol treball o a qualsevol lloc on s'hi conviu molt de temps.

- **Penses que és possible forjar una bona relació d'amistat a l'interior de la presó?**

Jo crec que trobar una bona amistat és tan difícil a l'interior com a l'exterior de la cel·la. I sap greu, però aquí dintre la majoria de relacions es veuen d'una hora lluny que molts cops són interessades o tenen una finalitat pràctica. I amics, sí en fas, però no sé fins a quin punt es pot considerar que es tracta d'una bona amistat.

▪ **Quina és la relació amb els funcionaris?**

Normal. Jo diria que és de respecte i d'educació. No hi ha cap tipus de problema amb ells, i trobo que no seria just que n'hi hagués. Al cap i a la fi, ells compleixen amb la seva feina i no tindria sentit portar-s'hi malament.

▪ **Es donen grups i líders a l'interior de la presó? Per què s'ajunten?**

Jo trobo que no es formen grups i sorgeixen líders, sinó que es formen colles de gent que pensa de la mateixa manera o que volen fer el mateix. Estan els que juguen a bàsquet amb els que juguen a bàsquet, els que parlen amb els que parlen, els que passegen amb els que passegen... Tot i així, en general, els grups els determina la cel·la que ocupes. Generalment amb qui convius més estretament és amb qui acabes tenint més confiança. Les relacions entre nosaltres es creen de la mateixa manera que a l'exterior. No som diferents de la resta de gent.

▪ **Acostumen a haver-hi baralles? Quins són els motius?**

No, no masses. I quan n'hi ha són per coses de nens i que no tenen cap importància, com que un es colli a la cua. Potser que hi hagi alguna perquè algú li ha pres alguna cosa a un altre. Però, en general, no són baralles serioses o fortes. De totes formes, sempre hi ha algú que és una mica més conflictiu, però un ha de ser viu; és a dir, si saps que un salta a la mínima, no el provoquis. I és per això mateix, que jo alguna vegada que he anat a un taller i he vist a dos d'aquesta mena, he estat potser uns dies sense anar, perquè sé que em poden portar problemes.

▪ **S'ha donat algun cas de violació a l'interior de la presó?**

A mi no m'ha arribat cap notícia. Concretament, en aquesta presó jo no n'he sentit res. En d'altres presons potser sens algun rumor, però tampoc sovinteja.

▪ **Que poden dur-vos les famílies?**

Doncs, principalment roba i diners. Perquè menjar ja no està permès ni paquets tampoc, però és que també ens ho busquem nosaltres.

▪ **Que penses de les visites vis-a-vis? Podeu rebre visites també d'amics?**

És l'únic contacte que tenim amb la gent de l'exterior, amb la gent que ens importa. Així que és una comunicació que és molt agraïda per part de tots els interns. I, si volem, podem rebre visites d'amics.

▪ **De quins objectes podeu disposar a l'interior de la presó?**

De qualsevol cosa, excepte de tot allò que pugui ser clarament perillós, com podria ser una navalla. Però, en principi, podem tenir de tot. I cada vegada coses més variades, gràcies a poder encarregar coses per catàleg.

▪ **Quins són els darrers estudis que vas acabar o efectuar?**

Jo no vaig passar de vuitè d'EGB, que no sé a què equival actualment. Però vull dir que tenia un nivell molt bàsic, i a la presó he après un munt de coses, com anglès, fins al punt que m'estic plantejant iniciar una carrera des de aquí dintre, però ja es veurà.

▪ **Quina professió o treball realitzaves abans d'ingressar a la presó?**

He treballat en moltíssimes feines. Ja que sóc bastant manetes: he treballat en tasques de reparació i coses així. I l'últim que estava fent era ajudar a la construcció de naus industrials.

▪ **Et consideres creient?**

Creient de què? De Déu? Bé, jo abans creia en Déu i, quan estava molt desesperat, fins i tot li resava. Però, ja fa molts anys que em vaig adonar que ell no baixarà a resoldre els problemes. He de fer-ho jo.

▪ **Sou obligats a assistir a la missa? S'acostuma a respectar la missa? Són molts els creients?**

No, a missa va qui vol i és per aquest motiu que tothom la respecta. El que passa és que actualment hi ha tanta varietat de cultures que es celebren misses de religions que jo no havia sentit anomenar mai.

No ho sé, si són molts els creients o no, ja que molts dels que van a missa simplement busquen consell o molts, inclòs, vénen sol perquè els monges lis donin un caramel. Però és que, per exemple, en el cas de les monges, moltes vegades hi acudim per demanar consells. Perquè moltes t'ajuden; inclús parlen amb el jutge. N'hi ha una, que és diu Manolita, que aquesta remou cel i terra fins que l'escolten. Jo recordo que a mi, a l'inici d'entrar a la presó, em va ajudar molt.

ENTREVISTA A LEANDRE SAÚN RÁFALES (EX-PRESIDIARI POLÍTIC DE LA PRESÓ DE PILATS I PRECURSOR DE L'ACTUAL CENTRE PENITENCIARI DE TARRAGONA):

- **Quin és el seu nivell d'estudis?**

Com comprendràs, per la meua edat, eren els habituals per l'època, és a dir, els bàsics.

- **Em podria concretar en quin any va ser inaugurada l'actual presó de Tarragona?**

Sincerament, no recordo la data d'inauguració de la nova presó. Bé, sé que l'any 1944 va ser quan jo vaig ingressar a la presó de Pilats. Abans vaig estar a la de Saragossa, i vaig ser condemnat a mort l'any 1949. Al 1953, encara no s'havia realitzat el trasllat de la presó a l'ubicació actual perquè recordo que la meua dona i jo ens vam casar a Pilats aquest any, és a dir, la inauguració de l'actual presó possiblement es dona entre 1954 i 1955.

- **Quants anys va romandre a l'actual presó de Tarragona?**

No vaig estar massa temps a la nova presó; un parell d'anys, crec recordar.

- **Quants anys va estar empresonat en general?**

Jo vaig entrar a la presó de predicadors l'any 1944 i en vaig sortir pel Desembre de 1954.

- **Les mesures disciplinàries o correctives eren molt més dures que en l'actualitat?**

Home, en l'actualitat les desconec, però, per suposat, penso que eren molt més estrictes. Tot i així, la presó de Tarragona mai ha estat una presó excessivament rígida o d'una extrema duresa en comparació amb altres presons com, per exemple, la de Saragossa, en la qual també hi vaig estar uns anys. Però, a la presó de Tarragona, des del director a gran part de la plantilla, eren gent educada, gent respectable... Com a mínim amb mi van tenir una atenció molt especial i, ni molts menys, vull dir que jo fos "el niño bonito" del recinte. Allí vaig estar quatre anys condemnat a mort, i aquests no em van pesar tant

com el dos anys que vaig romandre a la presó de Saragossa. I és que la presó de Saragossa es caracteritzava perquè, per qualsevol cosa, tenia un càstig en cel·les aïllades, et restringien les visites, i les pallisses eren freqüents. En canvi, a la de Tarragona, no hi havia cel·les d'aïllament i, començant pel director, Fernández Torres, que era una persona molt educada –o si més no, ho era amb mi, en condició de pres una mica especial, que venia molt tocat de Saragossa i era considerat un pres perillós políticament-, em va donar un tracte molt humà. Bé, també cal tenir en compte que jo gaudia d'uns amics a Tarragona que tenien una certa importància: tenia una amistat amb el Lluís Martí, el procurador (el seu fill ara porta una "Finques Martí" a la Rambla) i la família Colet (actualment tenen unes naus industrials de carnisseria al polígon); això, evidentment també va influir en el fet que la direcció de la presó tingués amb mi una certa consideració i, la veritat, és que vaig ser molt respectat per part del director. De totes formes, la presó de Tarragona no era molt rígida perquè a la meva dona, per accedir a veurem, a la presó de Saragossa li exigien molts papers a diferència de la Tarragona, on li donaven moltes més facilitats i un tracte diferent, més humà, la qual cosa contrarestavava amb la rigorositat de la de Saragossa. A Saragossa la presó era excessivament dura; per exemple, quan finalitzava l'hora de pati, el director i els funcionaris t'obligaven a dipositar tot el que portaves a les butxaques en unes safates juntament amb el teu nom. Jo, com és lògic, hi deixava el mocador o el que portava a la butxaca, que no era res de l'altre món. En síntesi era una presó dolenta, especialment pel que fa a la figura de Don Simeón, que era el cap de serveis, un home de setanta i escaig. Tots sabien que, quan es ficava la mà a la butxaca del pantaló, la pallissa era segura. Jo una vegada el vaig parar els peus; me'l vaig mirar de cara i li vaig dir: "Diria que estic veient el meu pare. Em dóna la sensació que veig al meu pare...". I ell es va treure la mà de la butxaca i no em va tocar. La veritat és que a mi no em van arribar a pegar mai, però era molt corrent colpejar els presos. El trasllat d'aquesta presó a la de Tarragona fou enormement positiu. A Tarragona, el tracte era més humà i els funcionaris es mostraven més respectuosos amb els presos, llevat d'algun funcionari puntual. Tanta era la diferència que cal destacar moments com el que es produí quan

vaig sortir de l'actual presó: el director em va fer cridar un taxi. A veure, vaig estar mol ben considerat i, a més a més, la plantilla es regia per les directrius que marcava el director. Aquest era una persona seriosa, però, a la vegada, molt humana. Era el senyor Olivera de Castro.

- **Quina mena de càstigs, doncs, s'aplicaven a la presó de Tarragona?**

Jo, directament, no en vaig patir de càstigs severos. Tal vegada, vaig patir les conseqüències d'alguna barrabassada. Els presos, més o menys, es comportaven correctament.

- **Quants eren aproximadament els presos polítics que hi havia? Estaven sotmesos a la mateixa vigilància i a les mateixes normes que la resta?**

Als anys que jo estava a la presó, hi havia molts més presos comuns que no pas polítics, perquè estem parlant de l'any 1944 en endavant, i podem considerar que aquests eren els anys finals de la postguerra.

De presos polítics, ja en quedaven pocs espais (devien haver de 80 a 100) perquè ja se n'havien afusellat molts; altres havien sortit en llibertat.

Però jo vaig entrar tard a la presó, perquè vaig estar un temps a França; em van detenir a Saragossa i d'allí em van enviar a Tarragona, perquè em jutgessin com a oficial de l'exèrcit de la República.

I no, no estàvem sotmesos a la mateixa vigilància que la resta dels interns de la presó. Els presos polítics, en el cas concret de la presó de Tarragona, estàvem molt ben considerats per la pròpia gent de la presó. Bé, la presó de Tarragona es distribuïa de la següent manera: a la planta baixa, hi havia una cel·la de presos comuns, un petit pati i una part destinada a les comunicacions amb els familiars o amics. Pujant les escales, tenies a la dreta la cuina i, a l'esquerra, unes oficines. Pujant quatre o cinc escales, estava la presó de dones, a la dreta. Sis escales més amunt ja trobaves la sala de presos polítics, compresa entre la segona i la tercera planta; és a dir, estaven separats de la resta de presidaris. I, després, encara hi havia les cel·les que estaven destinades als condemnats a mort, que és on vaig restar jo durant quatre anys.

La meva cel·la era la segona que trobaves en accedir a la planta i la primera pertanyia al capellà. En aquest mateix passadís hi havia dos germans, els quals havien matat a tota una família, i se'ls impartí garrot vil. Van ser les primeres condemnes a mort que em vaig assebutar estant allí. Però, de condemnat polític a mort, estava jo sol. Com he dit, jo vaig ser tractat humanament, fins al punt que el dia que van donar garrot vil als dos germans, un dels funcionaris, que era de Batea (localitat a prop de Gandesa, el meu poble), va pujar a la meva sala i em demanà que el deixés estar amb mi i deia: "Jo deixo el cos" i és que era molt bon home i no podia veure aquella tortura. Li va fer una impressió enorme i és que era una imatge terrible, hagués fet el que hagués fet una persona, fins al punt que, realment, va plorar. I, aquella nit, va dormir amb mi a la meva cel·la.

- **Quants funcionaris hi havia en funció dels presos? Tots els funcionaris eren homes?**

La majoria de funcionaris eren homes, però també hi havia alguna dona perquè, tal i com he dit, la presó disposava d'un departament de dones.

De funcionaris, hi havia els següents: el funcionari de paquets (a la planta baixa), el funcionari que estava a la segona cel·la (que també vigilava la tercera cel·la) i després una dona vigilava la sala de les dones. Els funcionaris disposaven d'una habitació a la sala on dormien. I als presos comuns, els vigilava també un altre funcionari.

- **Quina era l'edat mínima per ingressar una persona al centre?**

No hi havia una edat preestablerta. A veure, quan jo estava, els més joves eren gent que tenien de 18 a 20, però cal tenir en compte que jo no vaig viure l'època en què es donà la gran turmenta. Jo no vaig presenciar forcejaments d'adolescents, tot i que se sap que n'hi van haver, perquè mataven també molta gent del meu poble. Però els anys 1941, 1942 i 1943 van ser terribles: es van afusellar moltes persones.

- **Quins eren els delictes més comuns en aquella època?**

El delictes més comú era el robatori. L'acostumava a realitzar gent producte d'una situació d'anomalia, especialment gent que vivia en la misèria, amb famílies d'un baix nivell econòmic, en les que els fills havien delinquit entrant a robar en un banc o en qualsevol altre lloc i, immediatament, se'ls destinava a la presó respectiva.

- **El treball a la presó era un dret o una obligació?**

En aquella època no existia el treball a la presó.

- **Quan es va crear la presó, hi havia alguna mena de programa de reinserció social?**

No n'hi havia cap. A més, en el cas dels presos polítics, no estem parlant de gent problemàtica, sinó que es tractava de gent de molta categoria, per tant no era gent problemàtica.

- **Quines activitats podien realitzar els presidiaris a l'interior del centre?**

Principalment la vida a la presó consistia en restar a la cel·la o al pati, on normalment jugaves una estona a pilota per entretenir-te. També s'oferia la possibilitat d'anar a l'escola.

ENTREVISTES A VEÏNATGE DE L'AVINGUDA ARGENTINA:

❖ ENTREVISTA A EDUARDO GÓMEZ (PROPIETARI D'UN QUIOSC PROPER AL CENTRE PENITENCIARI):

- **Quant de temps fa que viu en aquest barri?**

Porto... vint-i-dos anys, aproximadament.

- **I mai ha pensat en traslladar-se?**

No. Mai m'ha passat pel cap.

- **Pensa que l'existència de la presó al seu barri pot fer perillar la seva seguretat?**

No. Aquí vivim perfectament i tenim més seguretat que en altres barris.

- **Pensa doncs que el trasllat de la presó i la instal·lació del centre comercial "El Corte Inglés" a la ciutat pot ser positiu pel barri?**

En principi no. És a dir, ni ho veig bé ni malament. Ho acceptarem, però no crec que suposi un gran canvi.

- **Ha sentit a parlar algun cop d'una fuga o fet anecdòtic de la presó?**

De fugues, fa més de deu anys que no n'hi ha cap, perquè la seguretat ha millorat molt. L'únic que passa actualment és que molts presos als que es dona permís de sortida no tornin. En general, no ha passat res que aixequi molt rebombori.

❖ **ENTREVISTA A JOSEFINA PLAZAS BARROSO (PROPIETARIA D'UN BAR PROPER AL CENTRE PENITENCIARI):**

• **Quant de temps fa que viu en aquest barri?**

Porto vivint aquí menys d'un any, però ha estat temps suficient per adonar-me que el barri m'agrada i estic contenta amb els veïns i la seva actitud acollidora.

• **Pensa que l'existència de la presó al seu barri pot fer perillar la seva seguretat?**

No; tot el contrari, perquè aquí la vigilància policial és constant: sempre estan passejant els mossos d'esquadra o els de protecció civil. I, a més, tots els veïns, entre ells, es coneixen, la qual cosa contribueix a fer el lloc més acollidor.

• **Creu que la presència de la presó ha pogut desprestigiar el barri?**

No. A la gent li és indiferent perquè, tal com et comentava, si passeges per aquesta zona veus molta vigilància. I parlant de cara als veïns, tots som gent tranquil·la i ens sentim segurs; i, si de tant en tant, s'escolta una sirena no ens preocupa, perquè els funcionaris que s'encarreguen de la presó són gent experimentada i confiem en la seva professionalitat, al cap i a la fi, aquesta és la seva feina.

• **En síntesi, dedueix que vostè li és indiferent el fet que presó es trobi al seu barri?**

Sí. Tal com he explicat, al barri encara ens sentim més segurs amb la presó a la vora.

• **Pensa que el trasllat de la presó i la instal·lació del centre comercial "El Corte Inglés" a la ciutat pot ser positiu pel barri?**

El problema és que en un principi deien que enderrocarien totes les cases i "El Corte Inglés" el posarien a la vorera de davant de la presó. I, evidentment, que volguessin enderrocar les cases no em sembla bé perquè són vivendes de

persones grans, que porten vivint molts anys al barri. Per altra banda, que es vulgui enderrocar la presó, a mi m'és indiferent. Mentres no toquin el barri ni les persones que hi viuen, si volen posar el centre comercial, camp tenen aquí a prop. I la presó que la fiquin on vulguin. Seguretat en aquest barri, n'hi haurà igualment; i el barri al qual es traslladi la presó pot estar tranquil.

- **Ha sentit a parlar algun cop d'una fuga o fet anecdòtic de la presó?**

No. La veritat és que no.

❖ **ENTREVISTA A JUAN MARITNEZ GARCÍA (PROPIETARI D'UN BAR PROPER A LA PRESÓ):**

- **Quant de temps fa que viu en aquest barri?**

Jo porto al barri uns quaranta anys.

- **I mai ha pensat en traslladar-se?**

No. Estic molt content amb aquest barri.

- **Pensa que l'existència de la presó al seu barri pot fer perillar la seva seguretat?**

No. A més a més, estem més segurs perquè sempre estan pel barri els mossos d'esquadra i la Guàrdia Civil. Per tant, fins i tot, podem dir que aquest barri gaudeix de més seguretat que molts altres barris.

- **En conclusió, dedueixo que a vostè li és indiferent el fet que la presó es trobi al seu barri?**

No m'importa gens el fet que aquí s'ubiqui la presó. A més, ja estava aquí abans que jo vingués a viure aquest barri. I m'agrada que estigui la presó aquí, perquè tinc un negoci i vénen els presos, quan acaben de treballar, i consumeixen.

- **Pensa doncs que el trasllat de la presó i la instal·lació del centre comercial "El Corte Inglés" a la ciutat pot ser positiu pel barri?**

No ho sé. Que fiquin "El Corte Inglés" , suposo que sí, però l'Ajuntament ja havia pensat feia temps traslladar-la perquè es troba en una posició cèntrica de Tarragona. Però, a nosaltres, els veïns, el fet que estigui aquí la presó ens és indiferent, perquè no ens ocasiona cap mena de problema.

- **Ha sentit a parlar algun cop d'una fuga o fet anecdòtic de la presó?**

Ui! Sí. Sí que n'hi ha hagut fugues. I més d'un cop, fins i tot, hem presenciat alguna persecució d'un pres i un guarda per la teulada de la presó.

I, per les últimes festes majors del barri, els presos estaven a la teulada ballant i celebrant les festes igual que ho fèiem la resta dels veïns.